

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ΄.

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι γρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοτρίῃ γρ. 20. — Δι' ἀποστολῆς ἔρχονται ἀπὸ Γ' Ἰαννουαρίου. ἑτάσι. ἑτους καὶ εἰναὶ ἑτησικαί. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 82.

16 Αὐγούστου 1887

ΜΕΧΡΙ ΒΩΛΟΥ

(Ὅδοιπορικαὶ σημειώσεις.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

B.

Πόλεις τινὲς περιβάλλονται, διὰ τῆς μακρμαρῖνης τῶν μνημείων τῶν στολῆς, μεγαλειῶν ἢ ἡρωϊσμῶν, καὶ ὁ διὰ τῶν ἐρειπίων αὐτῶν πνέων ἀνεμὸς ἀνακινεῖ, μετὰ τῆς ἱερᾶς κόνεως τῶν, τὰς μεγάλας τοῦ παρελθόντος ἀναμνήσεις, ἀνεγείρει εἰς ψιθυρὸν τὰς ἐν αὐτοῖς ἀκουσθείσας, τὸ πάλαι, φωνάς.

Πόλεις τινὲς αὐστηραὶ καὶ πένθιμοι διὰ τῶν δεικνυόντων τὸν οὐρανὸν κωδωνοστασιῶν τῶν ἀνάγουσι τὸ πνεῦμα ὑπὲρ τὴν γῆν, πρὸς τὸν Θεόν.

Πόλεις τινὲς εἰσὶ σχολαστικαί, ἄλλαι τυχοδιώκτιδες· τινὲς ἀφυπνίζονται τερετιζουσαι φαιδρὸν ἄσμα, κατοπτριζόμεναι εἰς τὰ ὕδατα τοῦ κολπίσκου τῶν, ὡς νεάνιδες εἰς τὸν καθρέπτην τῶν· ἄλλαι καταπίπτουσι τὴν ἐσπέραν συντετριμμέναι ἐκ τοῦ μόθου· τινὲς, ἐλαφραὶ, ἔχουσαι πολλὴν καρδίαν καὶ διόλου νοῦν, κατακλίνονται ὑπὸ τοὺς ἤχους κιθάρας, ψιθυρίζουσαι φράσεις ἔρωτος.

Τὸ ὑπὲρ τὸν Βῶλον πλανώμενον ὄνειρον εἶνε τὸ χρῆμα. Ἐκ τοῦ καπνοῦ τῶν τριῶν ἀτμοκινήτων ἀλειρομύλων καὶ τῶν δύο σιδηρουργείων του, ἐκ τοῦ ἐπὶ τῶν δύο μεγάλων ἀποβάθρων καὶ τῆς εὐρείας προκυμαίας συνωστισμοῦ ἀνθρώπων πάσης προελεύσεως, ἐκ τοῦ βαρέος ἄσθματος τῶν ἐκφορτονόντων ἀτμοπλοίων, ἐκ τῶν πληρουσῶν τὸν λιμένα κρουγῶν τῶν ναυτῶν καὶ τῶν λεμβούχων, ἐκ τῶν διασχιζόντων τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς ἀγυῖας ἀχθοφόρων, ἐκ τοῦ τριγμοῦ τῶν φορητῶν ἀμαξίων, ἐν σάκκοις, ἐν βρελίοις, ἐν κορινίοις, ἐν ἀσκόις, ἐν δέμασιν, ἐν πίθοις, μεταφερόντων σίτον, καπνόν, ἔλαιον, οἶνον, κοικουλίαν, μῆλα, γέωμηλα, κάστανα, ἐκπέμπεται φλογεραὶ τις μέριμνα πρὸς ἀπόκτησιν κέρδους, νυχθημέρος πόθος πόλεως ἣτις ἐγείρεται τὴν αὐγὴν ὅπως τὸ ἀζίωμα τοῦ Ἀπελλοῦ: οὐδεμία ἡ-

μέρα ἄνευ γραμμῆς, μεταβάλλη ἐπὶ τὸ ἐμπορικόν: Οὐδεμία ἡμέρα ἄνευ δραχμῆς.

Ὁ Βῶλος εἶνε ἡ καρδία τῆς Θεσσαλίας—οὐχὶ ὑπὸ τὴν τετριμμένην αἰσθηματικὴν σημασίαν ἄλλ' ὑπὸ τὴν φυσιολογικὴν— ἀποστέλλων εἰς ἀπομακρυσμένους λιμένας τὰ προϊόντα τῶν καταρῦτων καὶ καταρρῦτων θεσσαλικῶν πεδιάδων καὶ κοιλάδων δέχεται διὰ τῆς θαλάσσης καὶ ἐκπέμπει μέχρι τῶν ἀπωτάτων χωριῶν τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Νοτίου Μακεδονίας, διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, δι' ἡμιόνων ἢ πλοιαρίων καφὲν καὶ ζάχαριν, ὑφάσματα καὶ χειρόκτια καὶ ἐνίοτε θιάσους γερμανίδων, ὧν ἐπιτρέπεται ἡ εἰσαγωγή μεθ' ὅλας τὰς περὶ φυλοξήρας διατάξεις.

**

Ἡ πόλις εἶνε νεότευκτος· τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἐπιχωστον ἡμισυ μέτρον μέχρις ἐνός. Αἱ οἰκίαι, αἱ περιταϊνιούσαι τὴν παραλίαν ἰδίως, εἰσὶ λιθοκτιστοὶ καὶ κομψαί, ὑψηροφῆ δὲ καὶ καλλιμαρμαρά τινα μέγαρα δὲν θὰ δυσηρόστονον τὸ παράπαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου.

Ἀμέσως ἐννοεῖ τις ὅτι βαδίζει ἐν πόλει πλουσίων. Καὶ ὄντως, πολλοὶ τῶν κατοίκων τοῦ Βῶλου, δραστήριοι καὶ εὐφυέστατοι, ἐμπορευόμενοι ἐν Αἰγύπτῳ βάμβακα, μέταξαν, γεννήματα, ἐπανακάμπτουσιν εἰς τὴν γλυκειὰν πατρίδα πλήρεις συγκινήσεως καὶ λιρῶν, λησιμονοῦντες τοὺς Φελλάχους καὶ τὴν ῥυπαρότητά των ἐν μέσῳ τῶν λευκῶν τοίχων ὠραίου οἴκου, βλέποντες μετὰ τὴν νοσταλγίαν ἀναθρόσκοντα τὸν καπνὸν τῆς ἐστίας τῶν, οὐχὶ μακρόθεν ὡς ὁ Ὀδυσσεύς, ἀλλ' ἐκβάλλοντες τὴν κεφαλὴν τῶν τοῦ παραθύρου καὶ ἀναθλέποντες πρὸς τὴν στέγην τῶν.

Τοιοῦτοι δ' εἶνε οὐ μόνον τοῦ Βῶλου ἀλλὰ καὶ τῆς Μακρυνίτσας καὶ τῆς Πορταριάς καὶ χωριῶν τινῶν τῆς Ζαγοράς οἱ κάτοικοι, θεμελιούντες ἐν τῷ γενεθλίῳ ἐδάφει τὴν ἀγάπην των διὰ μεγαλοπρεπῶν σχολείων, διὰ περικόμφων οἰκοδομῶν λευκαζουσῶν διὰ μέσου συνηρεφῶν δένδρων. Ἐν ταῖς εὐπορούσαις ταύταις κώμαις, μολονότι ὁ πολιτισμὸς δὲν συνεθίζει νὰ κάθηται ἐπὶ τῆς βράχως ἡμιόνων, δι' ὧν ἐκτελεῖται ἡ εἰς τὰς ἀποτόμους ἀνωφερείας τοῦ Πηλίου ἀνάβα-

σις, ἐπικρατεῖ ἀνάπτυξις καὶ πολιτισμός. Ἡ Τσαγκαράδα μάλιστα ἐκ τοῦ ὕψους τῆς ἐπιδεικνύει ὑπερηφάνως πρὸς τὸ Αἰγαῖον καὶ ἐν κλειδοκύμβαλον.

Καὶ ὅμως ἀπίστευτον ἐν πόλει ἦν κοσμοῦσι τοιαῦτα περικαλλῆ κτίρια, ἐν ἧ ὄλβιοί τινες ἔχουσι δύο καὶ τρία μεγαλοπρεπῆ μέγαρα, ὁ τὸν μικρότερον οἶκον ἔχων—καὶ τοῦτον μονάκριβον—εἶνε ὁ Θεός.

Δι' ὅκτῳ καὶ ἡμίσειαν χιλιάδας κατοίκων, ἐξ ὧν μόλις οἱ πεντακόσιοι εἶνε Ἑβραῖοι καὶ Τούρκοι, διὰ πληθυσμὸν κινήτων τῶν ἀποθιβαζομένων ἐπιβατῶν, τῶν διερχομένων ὅπως μεταβάσιν εἰς τὰ χωρία τῶν Θεσσαλῶν ἢ Μακεδόνων, τῶν ναυτῶν τῶν ἀγκυροβολούντων πλοίων, τῶν κατερχομένων ἀθρόως ἐκ τοῦ Πηλίου δι' ὑποθέσεις τῶν ἢ διὰ τὴν κατὰ Τετάρτην καὶ Σάββατον τελουμένην ἀγορὰν χωρικῶν, εἰς καὶ μόνος ὑπάρχει ναός. Οἱ δὲ κάτοικοι, ἀγαπῶντες τὴν ἄνεσιν, γνωρίζοντες δὲ ὅτι θὰ στενοχωρηθῶσιν ἐκεῖ μέσῃ, ἀποφεύγουσιν ὅσον τὸ δυνατόν νὰ ἐκκλησιάζωνται. Ἰσως διὰ τοῦτο ἀνεγείρεται νῦν παρ' αὐτῷ ὑψηλὸν καὶ ὠραῖον κωδωνοστάσιον, ὅπως ὁ κώδων ὑπερκερμαμένος ἀπειλητικῶς τῆς πόλεως, διὰ τοῦ παλμώδους ἤχου τοῦ ἀναγκάσῃ τοὺς Βωλιώτας ν' ἀνοιξῶσιν εἰς τὰ κατάστιχά των καὶ διὰ τὸν Θεὸν μίαν μερίδα.

Καὶ ἐν τούτοις ὁ ναός τοῦ Ἁγίου Νικολάου, μετὰ ποίας θρησκευτικῆς ἀνυπομονησίας ἀνιδρύθη! Τῆς Θεσσαλίας ἐπεκράτητο εἰσέτι βαρεῖα ἡ τυραννία, οἱ δὲ Τούρκοι ἐνεφώλευον ἐν τῷ φρουρίῳ. Ἐξῶ αὐτοῦ, εἰς τὰ Παλαιὰ Μαγαζεῖα, οἱ δυστυχεῖς *ραγιάδες* ἀποθήκας τινας μόνον εἶχον ἐκτισμένας. Ἀπὸ τοῦ 1845 περίπου εἶχον ἀρχίσει νὰ κτίζωσι πού καὶ πού οἰκίαν τινα παρὰ τὴν παραλίαν. Ἄλλ' οἱ Τούρκοι δύσπιστοι εἰς πάντα νεωτερισμὸν ταραττόντα τὴν νωχέλειάν των, φοβούμενοι δὲ μὴ ὁ συνοικισμὸς ἐκεῖνος χρησιμεύσῃ ὡς ὀρμητήριον ἐπαναστάσεως, παρεκώλυον αὐτὸν πάσῃ δυνάμει. Ἀπὸ τοῦ 1857 μάλιστα μέχρι τοῦ 1864, χάριν τῆς ἀκεραιότητος τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας, ἀπηγορεύθη πᾶσα οἰκοδομία. Πῶς νὰ κτισθῇ, ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν, ὅχι πλέον οἰκία, ἀλλὰ ναός; Οἱ χριστιανοὶ προσέφυγον εἰς τέχνησιν. ἔθαψαν εἰκόνας ἐν ἧ θέσει εὐρηται τῶρα ὁ Ἅγιος Νικόλαος, εἶτα ἐξέχωσαν αὐτάς, καταδεικνύοντες πασιφανῶς εἰς τὸν καθῆν ὅτι καὶ ἄλλοτε ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἐκκλησία. Ἀνεγνωρίσθη τότε τὸ κεκτημένον ἱερὸν δικαίωμα τοῦ χώματος ἐκείνου, καὶ ἐδόθη ἡ ἄδεια καὶ ἀνηγέρθη μετὰ ζήλου ὁ ναός, καὶ ἐνετοιχίσθησαν ἐν σπουδῇ ἐπιτύμβιοι ἐνεπίγραφοι λίθοι, μετακομισθέντες ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς ἀντίπεραν ἀκτῆς τοῦ Πελασγικοῦ κόλπου κειμένων Παγασῶν.

Καὶ ὅμως μεθ' ὅλας τὰς ὠραίας οἰκοδομὰς τοῦ ὁ Βῶλος δὲν εἶνε καθολοκληρίαν πόλις εὐρωπαϊκῆ, εἰ καὶ οἱ Βωλιῶται ἀντίθετον ὅλως ἔχοντες γνώμην, προσωνομοῦσιν αὐτὸν φιλοστόργως *Μικρὸν Παρίσι*. Μὲ τὴν εὐρείαν ἐν τῷ μέσῳ διὰ καλλιδηριμίου ἐστρωμένην λεωφόρον, τὰ χαμηλόστεγα ἐκατέρωθεν κτίρια, τὰ ἀπόζοντα παντοπωλεῖα, τὰ πραγματευτάδικα, τὰ σαράφικα, τὰ σκανδαλοποιεῖα, τὰ ἀπὸ μακροῦ καλάμου ἔξω τῆς θύρας κρεμῶντα τὸ *πεσικίρι ἀρχέτυπα κουρεῖα*, τὴν ταγγὴν ἀποφορὰν τῶν ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων βαρελιῶν τῶν καρδελῶν, τῶν τηγανίζομένων σηκοτιῶν, τὰς φωνὰς τῶν παζαρευόντων Ἑβραίων, τὰ φέσια ἢ τὰ *σαρίκια* καὶ τὰς πλατείας ζώνας τῶν διαβαίνοντων Τούρκων, τὰς πιναρὰς μορφὰς τῶν Τουρκογύφτων, τὰς ἐπὶ τινῶν ὑπερθύρων τουρκικὰς πινακίδας, τὴν τουρκικὴν γλῶσσαν ἣτις πλήττει τὰ ὦτα τοῦ διαβάτου, τὸ *Μικρὸν Παρίσι* ὁμοιάζει πως εἰσέτι πρὸς τουρκικὸν *κασαμπᾶ*, τὴν δ' ὁμοιότητα ἐπιτείνει καὶ ἡ θεὰ τοῦ πλήρους κιδαρφοῦ μνημείων τουρκικοῦ νεκροταφείου, καὶ ὁ ἱμάμης, ὁ ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ ἔνδον τοῦ φρουρίου μιναρὲ ἀναμέλπων πρὸς τὴν πόλιν τὸ μελαγχολικὸν *εζάρ*.

Ἐν τούτοις ἡ νεαρὰ πόλις ἐννοεῖ νὰ χαρῆ τὰ καλὰ τῆς ἐλευθερίας ὁ φιλόκαλος καὶ δραστήριος δήμαρχος κ. Καρτάλης ἐργάζεται συντόμως ὑπὲρ τοῦ καλλωπισμοῦ τῆς. Τὸ νῦν σχέδιον ἐχάραξε τὴν περιοχὴν αὐτῆς εὐρείαν, ὡς προνοητικαί τινες μητέρες βάρπτουσιν εὐρέα τὰ ἐνδύματα τῶν τέκνων των, ἐκ φόβου μὴ μεγαλώσουν αἴφνης, καὶ προτιμῶσαι νὰ περισσεύουν αἱ χεῖριδες ἀντὶ νὰ περισσεύουν οἱ βραχιόνες. Ὁ Βῶλος δύναται νὰ ταυνοθῇ ὅσον θέλει, δὲν θὰ τῷ λείψῃ τόπος.

Εἴκοσι ὁδοί, παράλληλοι τῇ προκυμαίᾳ, διατέμνουσι τὴν πόλιν διευθυνόμενοι ἐκ νότου πρὸς βορρᾶν πλὴν δὲ τῶν δύο τουρκικῶν λιθοστρώτων λεωφόρων, συνετελέσθησαν τρεῖς ὁδοί, αἱ δ' ἄλλαι δεκαπέντε εἰσὶν ἀπλῶς κεχαρραγμένα.

Αἱ ὁδοὶ τοῦ Βῶλου δὲν ἔχουσιν ὄνομα, χαρακτηρισζόμεναι διὰ τῶν τακτικῶν ἀριθμητικῶν: Πρῶτος δρόμος, δεύτερος δρόμος, τρίτος δρόμος κλπ. — Πολλαὶ τῶν ὁδῶν τούτων ἔχουσι δίκαιον: εἶνε τόσον ἀρτιγενεῖς αἱ δυστυχεῖς ὥστε δὲν ἐπρόσθησαν νὰ βαπτισθῶσι.

Τὰς εἴκοσι ὁδοὺς—πραγματικὰς καὶ φανταστικὰς—διελαύνουσι πλεῖσταί κάθετοι ὁδοὶ ἐπεστρωμένοι διὰ μαρμαρίνων τετραγώνων πλακῶν αἱ ὁδοὶ αὐταὶ εἶνε στεναὶ τῶρα καὶ πνιγηραὶ, καὶ πολλὰ ἀναδίδουσιν ἀπόπνοιαν σηπομένων φυτικῶν καὶ ζωϊκῶν οὐσιῶν, ἀλλ'

αὐτὸ δὲν σημαίνει ἐπὶ τοῦ χαρτίου. ἐν τῷ σχεδίῳ, εἶνε εὐρεῖαι καὶ εὐαεροὶ, ἀνευ πρασίνων τελμάτων, ἀνευ κλονουμένων ὑπὸ τοὺς πόδας λίθων τοῦ βεῖθρου, ἐφ' ὧν πατῶν ὁ διαβάτης νὰ πιτυλιζῆται δι' ἀναπιδύοντος ὑγροῦ βορβοῦρου.

Πολλὰ στέγαι φαίνονται καταμέλαιναί: εἶνε στέγαι παλαιῶν οἰκιῶν, κεκαλυμμένα διὰ πλακῶν σχιστολίθου: τινὲς τῶν στεγῶν τούτων εἶνε ἐμβλωμένοι δι' ἐρυθρῶν κεράμων αἱ ἄλλαι οἰκίαι, αἱ πολλαὶ, εἶνε κεραμοσκεπεῖς, ἐπὶ τινῶν δ' ἐκλάμπει τὸ ζωηρὸν χρῶμα τῶν εὐρωπαϊκῶν κεράμων ἄλλ' αἱ μαῦραι εἶνε αἱ, αἱ διαστίζουσαι τὴν πόλιν ἐνέχουσι τι τὸ θλιβερόν καὶ τὸ πένθιμον καὶ νομίζει τις ὅτι τὰ πεπαλαιωμένα εἶνε κτίρια, τὰ ἐπὶ τουρκοκρατίας κτισθέντα, περιεβλήθησαν τὸ μέλαν σχιστολίθινον κάλυμμα, πενηθοροῦντα διὰ τὴν δουλείαν...

Ὁ Βῶλος, ὁ μὴ ὑποφέρων τὴν στενοχωρίαν, ἔχει εὐρείας πλατείας. Ἐχει μάλιστα ἀρετὰς καὶ τὰς μεταχειρίζεται ὡς ἐπανωφῶρια, ἄλλας διὰ τὸν χειμῶνα καὶ ἄλλας διὰ τὸ θέρος.

Ἡ μία κεῖται παρὰ τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου, ὅπου ὑψοῦται ἡ μαρμαρίνη προτομὴ τοῦ βασιλέως Γεωργίου ἡ ἑτέρα παρὰ τὸν στρατῶνα, ἐν τῇ ἀνακπεπταμένη παραλίᾳ, μετὰ δειδροφυτεῖας καὶ κομψῆς διὰ τοὺς μουσικούς ἐξέδρας ἡ δὲ τρίτη, ἡ κυρίως χειμερινή. ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως, ἄλλ' ἀσυντέλεστος ἔτι. Ἐνταῦθα, ἐκάστην Κυριακὴν καὶ Πέμπτην, ἀνακρούει ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ διάφορα τεμάχια μελοδραμάτων, ἅτινα ἐνίοτε εἶνε πρεσβύτερα τοῦ Βῶλου κατὰ τὴν ἡλικίαν, τοῦθ' ὅπερ ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι δὲν εἶνε καὶ μελωδικώτατα, οὐδ' ὅτι δὲν συγκινοῦσι τὸ ὠραῖον φῦλον τοῦ Βῶλου.

Ἐκ τοῦ ὠραίου τούτου φύλου πολλαὶ τῶν δεσποινῶν καὶ δεσποινίδων ἐνδύονται μετὰ κομψότητος παρισινῆς, ἔχουσι δὲ τὴν χάριν τοῦ παραστήματος καὶ τὴν εὐχέρειαν τῶν κινήσεων, ἦν παρέχει ἡ ὀξυνομένη ἐν μεγαλοπόλεσι καλαισθησία καὶ ἡ ἐν ταῖς αἰθούσαις καὶ ταῖς χοροσπερίσιν ἀποκτωμένη ἐπιστήμη τοῦ βίου. Ἄλλαι ὅμως, διὰ τοῦ χρώματος καὶ τοῦ σχήματος τῶν ἐσθήτων αὐτῶν, διὰ τοῦ ἀμυγδαλοῦ βαδισματῶς των, μαρτυροῦντες ὅτι οἰκουροῦσι πολὺ καὶ ἐξέρχονται ὀλίγον, ἐξελέγχουσι τὴν ἐπαρχιωτικὴν καταγωγὴν των. Ἄλλ' αἱ κόραι τοῦ Πηλίου, ἂν δὲν ἔχωσι πάντοτε τὴν καλλονὴν ἦν ἀναρτῶσιν εἰς τὸν τοῖχον ὅταν κατακλίνωνται πολλαὶ τῶν περικόμφων τῶν πόλεων, ἔχουσι ὠραίας καὶ δροσερὰς μορφὰς, μεγάλους καὶ ἀμυγδαλοσχημοὺς ὀφθαλμούς, μακρὰς βλεφαρίδας, τὸν ἄερα τοῦ Πηλίου ἐπὶ τῶν ῥοδο-

χρῶν παρειῶν των, φυσικῶς βραδινὰ καὶ καλλίμορφα σώματα, ἅτινα δὲν δύνανται νὰ δώσωσιν αἱ βάρπτραι, ὅσον καὶ ἂν πληρωθῶσιν, εἰς ἐκείνας, αἵτινες εὐμελεῖς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἄλλων, μένουσιν, ἐν τῷ μυθῷ τοῦ κοιτῶνός των, πρὸ ἑαυτῶν, οἰκτρά σωματῖα, ῥιγούντα ἐξ ἀσχημίας.

Ἄν εἰς πολλὰ ὁ Βῶλος βαδίξῃ ἐπὶ τὰ ἔχνη τῶν Ἀθηνῶν κατὰ δύο τινὰ εἶνε ἐφάμιλλος αὐτῶν: κατὰ τὸ πνιγηρὸν θάλαπος καὶ τὸν κοριορτὸν τῶν ὁδῶν αὐτοῦ. Περὶ τὸ δειλινὸν κολλῆσις ἐμβάτης πνέων δροσίξει ὀλίγον τὴν πυρκαυστον πόλιν τὴν δ' ἐσπέραν διαχέεται τὸ πλῆθος ὅπως ἀναπνεύσῃ, πρὸς τὸ νότιον ἄκρον τῆς πόλεως, ὅπου ὑψοῦται ὁ βραχύδης λόφος τῆς Γκορίτσας, ἐφ' οὗ ὀγκώδεις τινὲς λίθοι παριστῶσι τὰ ερείπια τῆς ἀρχαίας Δημητριᾶδος.

Ἡ ἀλιτενὴς ἐκείνη καὶ ἀμμόδης παραλία ἡ διὰ τῶν διδύμων λουτήρων τῆς ὑπομνησκουσα τὸ Φάληρον, ἡ κοσμομένη ὑπὸ καφενειῶν καὶ κομποῦ θερινοῦ θεάτρου, καλλιτέρου τινῶν ἐκ τῶν παρισισίων, ἀποτελεῖ τὸν προσφιλεῖ, κατὰ τὸ θέρος, περίπατον τῶν Βωλιωτῶν. Ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ, πανταχοῦ παροῦσα, στήνει προχείρως τὰ ἀναλόγια τῆς ἐντὸς τοῦ ζυλίνου περιβόλου τοῦ θεάτρου, καὶ ἀρχίζει τοὺς μελωδικούς καὶ παραπονετικούς τῆς στόνου. Ἄλλὰ διὰ ν' ἀποδειχθῇ καὶ πάλιν ὅτι οὐδὲν τέλειον ἐν τῷ κόσμῳ, κατὰ μῆκος τῆς δροσοέσεως παραλίας ὄχτοι τινες ἐκρέοντες ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν περιπατούντων κυλίουσι πρὸς τὴν θάλασσαν βορβορώδεις καὶ μολυβδόχρουν βεῖθρον.

Πλὴν τοῦ θεάτρου, ἐν ᾧ παριστάνονται δραματικὰ *nouveautés* ὡς ἡ *Σαμία Ὀρφαῆ*, καὶ ὁ *Κρομμύδας*, πλὴν τοῦ Φασουλῆ, ὅστις ἐν κομψῇ παραλίῳ πλατεῖᾳ ἐξεγείρει καθ' ἐσπέραν τοὺς ἠχηροὺς καγγασμούς τοῦ ὄχλου, ἐπὶ τῆς προκυμαίας, πρὸ τοῦ ἀρίστου καφενειοῦ τῆς πόλεως, θιασος Πολωνιδῶν, ὃν θὰ ἐζήλευον αἱ Ἀθῆναι, κατακλεῖ τὰ ὦτα τῆς ἀρίστης κοινωρίας τοῦ Βῶλου.

Ἰπὸ τὸ φέγγος τῆς σελήνης, ἐπὶ τῆς μαρμαρινοῦσης θαλάσσης ταλαντεύονται ἀπαλῶς ἐλαφροὶ λέμβοι: περὶ διαγράφονται οἱ μέλανες ὄγκοι τῶν ἠγκυροβολημένων σκαφῶν, μεταξὺ τῶν ὀπιῶν διανοιγόνται σεληνοφεγγεῖς διαφάσεις φανοὶ λαμπυρίζουσι ὡς ἄστρα ἐπὶ τῶν μεσιστίων: τὰ βαθεὰ τοῦ λιμένος κολπώματα εἰσὶ βεβυθισμένα ἐν τῇ σκοτίᾳ: μακρὰν φέγγει μυστηριωδῶς τὸ πράσινον καὶ ἐρυθρὸν φῶς τῆς ἀποβάθρας τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ καὶ ἡ πολωνικὴ μελω-

δια, μεθυστική και περιπαθεστάτη σκορπίζει τὰ παλμώδη κύματά της εἰς τὰ φλοισβίζοντα κύματα τοῦ Παγασητικοῦ.

Ἄλλὰ τὸν χειμῶνα ὁ Βῶλος ἄνευ θεάτρων, ἄνευ συναυλιῶν, ἄνευ χορῶν διέρχεται ἀνιαρὰς νύκτας. Οἱ ἐγγῶροι διασκεδάζουσι κἄν διηγούμενοι πρὸς ἀλλήλους τὴν πλῆξιν τῶν ἄλλ' οἱ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, οἱ καλούμενοι ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν μετὰ τὸ πικρὸν ὄνομα «ξένοι», πεύρισκονται εἰς ἀληθῆ ξενιτειάν, ἐπὶ γῆς οὐχὶ δημοφύλου, ἐπὶ ἐδάφους ἀστόργου· διότι ἡ φίλια τοῦ Βωλιώτου σταματᾷ μέχρι τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας τοῦ πέραν, ἀνοίγεται τὸ ἄδυτον, εἰς ὃ δὲν εἰσχωροῦσιν οἱ βέβηλοι. Δὲν κυματίζει πλέον ἐπὶ τοῦ Βώλου ἡ ἐρυθρὰ σημαία ἀλλὰ τὰ ἦθη εἶνε εἰσέτι ἐμπεποτισμένα τῆς δυσπιστίας τῶν Τούρκων, ἐγκλειόντων ζηλοτύπως τὰς χανουμίσας τῶν ἐν τῷ μυθῷ τοῦ σιγηλοῦ χαρμελίου, ἐν τῇ τρυφυλῇ σκιᾷ τῶν δικτυωτῶν, μακρὰν τῶν ἱεροσύλων βλεμμάτων. Εἰς τοὺς χοροὺς, οὓς δίδουσι ἐνίοτε οἱ ἐκεῖ διαμένοντες ξένοι, πλημμυροῦσιν οἱ *καβαλιέροι* καὶ μετροῦνται ἐπὶ τῶν δακτύλων αἱ *δάμαι*· διότι ἐκάστη κεκλημένη οἰογένεια ἀποστέλλει μὲν τὸν υἱὸν τῆς κρατεῖ δὲ τὴν κόρην τῆς, ἣν φυλάττει ὡς κόρην . . . ὀφθαλμοῦ.

Εἶχον ἤδη δύση αἱ Πλειάδες εἰς τὸν οὐρανὸν ὅτε ἠθέλησα νὰ κατακλιθῶ· ἀλλ' ἕκαμα τὸν λογαριασμόν μου, οὐχὶ ἄνευ τοῦ ξενοδόχου (μετ' αὐτοῦ τὸν εἶχον κάμη) ἀλλ' ἄνευ τῶν κωνώπων του. Ὁ ἐπὶ τῶν βλεφάρων μου ὕπνος ἰδὼν τοὺς φοβεροὺς ἐκείνους λογχοφόρους ἐτράπη εἰς φυγὴν. Ἦνοιξα τὸ παράθυρόν μου· ἡ πόλις κατάκοπος ἐκ τῆς ἐργασίας ὕπνωτε βαθείως ὑπὸ τὸν μανδύαν τοῦ σκότους. Ἐνώπιόν μου ἐξετείνετο κατάμαυρον τὸ Πήλιον, τὸ εἰνοσίφυλλον τοῦ Ὀμήρου καὶ ὕλην τοῦ Ἡσιόδου Πήλιον. Σφοδρὰ βίπη ἀρχαίας ποιήσεως μ' ἕκαμε νὰ λησμονήσω καὶ τοὺς κώνωπας καὶ ἐμαυτόν.

Τὸ ὄρος τοῦτο ἀπέσπασαν πρόρριζον καὶ ἐπέθησαν τῆς Ὀσσης ὕπως ἐκπορθήσῃ τὸν Ὀλυμπον οἱ γιγάντειοι κατὰ τοῦ Διὸς ἀντάρται. Ἐντὸς τοῦ κοίλου μυχοῦ τῆς Σηπιάδος ἕκρας ἡ θυγάτηρ τοῦ Νηρέως Θέτις ὑπὸ τοῦ Πηλέως διωκομένη μετεμορφώθη εἰς ὕδωρ, εἰς πῦρ (τὰ δύο ἄλλα κακὰ πλὴν ἐκείνου τὸ ὅποιον ἦτο) εἰς λέοντα, εἰς δράκοντα, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐδραπέτευσεν ἐκ τοῦ ὕγρου πατρικοῦ οἴκου μετὰ τοῦ ἥρωος. Ἐπὶ τοῦ ὄρους ἐκείνου, διότι οἱ μετὰ τὰς ἀπαγωγὰς, τὰς ἐκουσίας μάλιστ' α, γάμοι δὲν εἶνε σημερινὴ ἐφεύρεσις τῶν χωρικῶν τῆς Ἀττικῆς, ἠυωχῆθησαν οἱ θεοὶ καὶ αἱ θεαιναι ἐπὶ τοῖς

γάμοις τῆς Νηρηίδος, καὶ ἐνταῦθα ἡ Ἔρις (ἥτις καὶ τῶρα ἐπισκέπτεται τὸ Πήλιον συχνά· κίς δὲ καταβαίνει καὶ εἰς τὸν Βῶλον) ἔρριψεν εἰς τὸ μέσον τὸ διαβόητον μῆλόν της.

Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Πηλίου, ὅπερ τὴν στιγμήν ἐκείνην, ἐν τῇ νυκτὶ σιγῆς, συνεχέετο μετὰ τὸν οὐρανόν, συγκοινωνοῦν μετ' αὐτοῦ ὡς ἐν τοῖς γοητευτικοῖς χρόνοις καθ' οὓς ὁ οὐρανὸς ἐβάδιζεν ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς λέγει ὁ Μυσεῖ, οἱ Ἄργοναῦται ἐπεσκόπουν τὸν ἀναπεπταμένον ὀρίζοντα, ὄνειροπολοῦντες πέραν αὐτοῦ τὴν θαυμασίαν χώραν τοῦ χρυσομάλλου δέρατος. Ἐκ τοῦ Πηλίου ὑλοτομήθησαν ὑπὸ τῶν Ἄργοναυτῶν αἱ ἐλάται, δι' ὧν ἐνκαυπηγήθη ἡ Ἀργώ, τὸ πρῶτον ἐξ Ἑλλάδος πλοῖον, εἰς ἀκτὰς ἀγνώστους ἀποπλέον, φέρον ἤδη ἐπ' αὐτοῦ τὸ τυχοδιωκτικόν της πνεῦμα.

Ἐκεῖ ἐπάνω, ὑπὸ τὴν κορυφήν, εἶχεν ὁ Χείρων, τὸ ἄντρον αὐτοῦ καλυφθὲν νῦν ὑπὸ τίνος κατακυλισθέντος βράχου, καὶ ἐν ταῖς βήσσαις ἐκείναις ὁ πτολίπορθος καὶ θεοὶ ἐπιεικέλους Πηλεΐδης, ἦσκει τὴν βρωμαλέαν χεῖρα ἥτις εἴμαρτο νὰ προσδέσῃ ὀπισθεν τοῦ ἄρματος καὶ περιαγάγῃ περὶ τὸ τεῖχος τῆς Τροίας, κεκαλυμμένον λύθρῳ, τὸ περικαλλῆς σῶμα τοῦ Ἐκτορος, ὅπερ δὲν ἐμελλε νὰ σφίγγῃ οὐδέποτε πλέον ἐν τῇ θερμῇ ἀγκάλῃ τῆς ἡ δύσποτος Ἄνδρομάχη...

Τὴν αὐγὴν αἱ οἰκίαι τῶν ἐν ταῖς χαράδραις τοῦ Πηλίου κωμῶν καὶ χωριῶν, ἐν τῇ πάλῃ τοῦ λυκαυγοῦς πρὸς τὸ σκότος, λευκάζουσι ἀμυδρῶς κατὰ μικρὸν ἡ Μακρυνίτσα καὶ ἡ Πορταριά διαγράφονται εὐκρινῶς ὅμοιαι πρὸς καταρράκτας οἰκιῶν ἐν ὄρμῃ κατακυλινδουμένων ἐκ τῆς κορυφῆς πρὸς τὴν ὑπώρειαν· ἐν μέσῳ θαλερὰς βλαστήσεως, αἰγείρων, συκαμινεῶν, πλατάνων, ἐλαιῶν, καταπρασίνων καὶ δροσερῶν ὀάσεων ἐπὶ τοῦ τετροῦ, ὑπὸ τὴν σκιάν, Πηλίου, ἀνακύπτουσι αἱ Σταγιάται, ἡ Ἀλλημεριά, ἡ Ἀνακασιά. Καπνὸς ἀναθρόσκει ἐκ τινῶν στεγῶν· τὰ ἐνωρὶς κατακλιθέντα χωρία ἀφυπνίζονται φρίσσοντα ὑπὸ τὴν ἐωθινὴν δρόσον.

(Ἐπεται συνέχεια).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΛΗΣ.

Συχνάκις ὀφελεῖται τις περισσότερο ἀπὸ τῶν σφαλμάτων του ἢ ἀπὸ τῶν καλῶν ἔργων του. Τὰ μεγάλα κατορθώματα φυσιοῦσι τὴν καρδίαν καὶ ἐμπνέουσι ἐπικίνδυνον οἴησιν. Τὰ σφάλματα συγκεντροῦσι τὸν ἄνθρωπον ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἀποδίδουσιν αὐτῷ τὴν φρόνησιν ἣν εἶχεν ἀπολέσει ἐν ταῖς εὐτυχίαις.

ΤΑ ΠΟΥΛΑΚΙΑ

ΚΩΜΩΔΙΑ ΕἰΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ὑΠΟ Ε. ΛΑΒΙΧΕ ΚΑΙ DELACOUR.

(Μετάρρασις Ν. Γ. Π.)

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

ΣΚΗΝΗ ΕΝΔΕΚΑΤΗ

ΩΒΕΡΤΙΝΟΣ, εἶτα ΛΕΩΝ.

ΩΒΕΡΤΙΝΟΣ. (μόνος). Τί καρδία! ὦ! οἱ παλαιοὶ φίλοι! . . . αὐτοὶ μόνον εἶναι στερεοί. . . Πηγαίνω πάλιν εἰς τὸ τηλεγραφεῖον. . . νὰ ἰδῶ ἂν θὰ ἔχω εἰδήσεις. . . (Προχωρεῖ πρὸς τὸ βῆθος).

ΛΕΩΝ. (εἰσερχόμενος). Ἐξέρχεσθε, κύριε Ὀβερτίνε;

ΩΒΕΡΤΙΝΟΣ. Ναί. . . ἔχω νὰ ὑπάγω ἐδῶ κάπου πλησίον. . . θὰ ἐπιστρέψω νὰ πάρω τὴν κόρην μου. . .

ΛΕΩΝ. Ἐπειδὴ. . . ἤθελα νὰ σὰς εἶπω κάτι τι. . .

ΩΒΕΡΤΙΝΟΣ. Νὰ μοῦ εἰπῆς. . . Λέγε, παιδί μου.

ΛΕΩΝ. Αὐτὸ ποῦ θὰ σὰς εἶπω εἶναι ἄσβαρόν. . .

ΩΒΕΡΤΙΝΟΣ. Δὲς πειράζει. . . φθάνει μόνον νὰ εἶναι σύντομον. . .

ΛΕΩΝ. ὦ! σύντομώτατον.

ΩΒΕΡΤΙΝΟΣ. Λέγε.

ΛΕΩΝ. Κύριε Ὀβερτίνε, ἀγαπῶ τὴν δεσποσύνην Λουκίαν. . .

ΩΒΕΡΤΙΝΟΣ. ὦ! διάβολε! πραγματικῶς εἶναι πολὺ σύντομον.

ΛΕΩΝ. Ἐλπίζω νὰ κατορθώσω νὰ με ἀγαπήσῃ καὶ αὐτή. . . καὶ τὸ ποθεινότερον ὄνειρόν μου εἶναι νὰ γίνῃ σύζυγός μου. . .

ΩΒΕΡΤΙΝΟΣ. Ἀγαπητέ μου Λέων, ἡ ἀπόκρισίς μου θὰ εἶνε ἐπίσης σαφής, ὡς ἡ αἴτησίς σου. . . Εἶσαι καλὸς καὶ ἄξιος νέος. . . σὲ ἀγαπῶ. . . ὁμοιάζει τοῦ πατρός σου. . . καὶ θὰ ἦμην εὐτυχής. . . ἀλλὰ. . . πολὺ εὐτυχής ἂν σὲ κάμω γαμβρόν.

ΛΕΩΝ. (περιχαρῆς). ὦ! κύριε!

ΩΒΕΡΤΙΝΟΣ. Ἀλλὰ περιστάσεις. . . τὰς ὁποίας ἀδυνατῶ νὰ σοῦ εἶπω. . . δὲν μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ σοῦ δώσω ὀριστικὴν ἀπάντησιν πρὶν παρέλθουν ὀκτὼ ἡμέραι. . .

ΛΕΩΝ. Θὰ περιμένω, κύριε Ὀβερτίνε.

ΩΒΕΡΤΙΝΟΣ. Περίμενε. . . καὶ μιμήθητι ἐμέ. . . ἔλπίζει!

ΛΕΩΝ. ὦ! ναί, ἐλπίζω.

ΩΒΕΡΤΙΝΟΣ (κατ' ἴδιον). Τότε θὰ ἦμαι ἡ πλούσιος ἢ κατεστραμμένος. (Μεγαλοφώνως). Ἐλπίζει! . . .

ΛΕΩΝ. Πόσον εἰσθε ἀγαθός!

(Ὁ Ὀβερτίνος ἐξέρχεται, συνοδεύει δ' αὐτὸν μέχρι τῆς νῆος ὁ Λέων, ὅστις ἐπανερχόμενος βλέπει τὴν Λουκίαν, εἰσελθοῦσαν. Κλείει τὴν θύραν τοῦ βῆθους).

ΣΚΗΝΗ ΔΩΔΕΚΑΤΗ

ΛΕΩΝ, ΛΟΥΚΙΑ, εἶτα ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ, εἶτα ΒΛΑΔΙΝΕ.

ΛΟΥΚΙΑ. (εἰσερχεται κεντῶσα τὸ ἐργόχειρον, ὅπερ εἶχεν ἡ κ. Βλαδινὲ ἐν τῇ πρώτῃ σκηνῇ. Κάθηται δεξιᾷ).

ΛΕΩΝ. (βλέπων αὐτήν). Πῶς, κεντᾶτε τὸ ἐργόχειρον τῆς μητρός μου; . . .

ΛΟΥΚΙΑ. Εἶναι ἀνάγκη, ἀφ' οὗ τὸ πρῶτὸ δὲν ἀφήσατε τὴν κυρίαν Βλαδινὲ νὰ τὸ τελειώσῃ.

ΛΕΩΝ. Ἄ! . . . σὰς εἶπε τί ἐλέγομεν;

ΛΟΥΚΙΑ. Δότε μου τὸ μετὰξί σὰς παρακαλῶ.

ΛΕΩΝ. Εὐχαρίστως. (Ἀναζητεῖ τὴν μεταξὺ ἐν τῷ καλάθῳ τῷ εὐρισκομένῳ ἐπὶ τοῦ στρογγύλου τραπέζιου).

ΛΟΥΚΙΑ. Ἐνόμισα πῶς θὰ ἦτον ὁ πατέρας μου ἐδῶ.

ΛΕΩΝ. Ὅ τι με ἄφησε. . . ἀλλὰ θὰ ἐπιστρέψῃ. . . εἶχα μίαν ὀμιλίαν μαζὶ του. . .

ΛΟΥΚΙΑ. (περιέργως). Ἄ! Ὀμιλίαν. . . περὶ τίνος;

ΛΕΩΝ. (πονηρῶς). Ὀρίστε τὸ μετὰξί. (Τὸ δίδει).

ΛΟΥΚΙΑ. Ὅχι! . . . δὲν σὰς εἰήτησα. . .

ΛΕΩΝ. (πλησιάζων εἰς τὸ τραπέζιον) Συγγνώμην. . . Ἐνόμισα. . . (Μετὰ τινα διακοπήν). Ὡραία ἡμέρα σήμερα. (Κάθηται).

ΛΟΥΚΙΑ. Λαμπρά!

ΛΕΩΝ. Ὁ οὐρανὸς εἶναι τόσο ἐξάστερος! . . .

ΛΟΥΚΙΑ. Ἐλάτε! . . . μὴ θέλετε νὰ με πειράξετε! . . . Τί εἶπατε εἰς τὸν πατέρα μου;

ΛΕΩΝ. Τοῦ ὀμίλησα περὶ μιᾶς νεάνιδος. . .

ΛΟΥΚΙΑ. Ἄ!

ΛΕΩΝ. (ζωηρῶς). Τὴν ὁποίαν δὲν γνωρίζετε. . . μιᾶς νεάνιδος τὴν ὁποίαν ἀγαπῶ. . . καὶ τὴν ὁποίαν ποθῶ νὰ νυμφευθῶ. . .

ΛΟΥΚΙΑ. Καὶ. . . τί ἀπάντησιν ἐδῶκεν ὁ πατήρ μου;

ΛΕΩΝ. Μοῦ εἶπε νὰ ἐλπίζω. (Ἐγείρεται καὶ πλησιάζει πρὸς αὐτήν).

ΛΟΥΚΙΑ. (μετὰ χαρᾶς, ἐγειρομένη). Ἄ! (Μεταβάλλουσα τόνον φωνῆς). Τὸ κάτω κάτω ἀφ' οὗ δὲν τὴν γνωρίζω!

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. (εἰσερχόμενος κατ' ἴδιον). Ἄ τώρα εἶμαι ἔτοιμος. (Βλέπων τὴν Λουκίαν καὶ τὸν Λέοντα). ὦ! ὦ! σὰς ἐνοχλῶ ἴσως;

ΛΕΩΝ. Παντάπασι! . . . Θεῖέ μου, σὰς παρυσιάζω τὴν δεσποσύνην Λουκίαν Ὀβερτίνου. . .

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. (διέρχεται πρὸ τοῦ Λέοντος καὶ χαιρετίζει τὴν Λουκίαν). Δεσποσύνη, ἔχω κάμει ἐργασίας μετὰ τοῦ πατρός σας. . . εἶναι ἐργατικώτατος. . . καὶ βλέπω ὅτι τοῦ ὀμοιάζεται. . . ἔχετε δικαίον. . . ἐγὼ ἀγαπῶ ὅσους ἐργάζονται. . .

ΛΕΩΝ, (κατ' ιδίαν). Για σέ τὰ λέγω, πεθερά, για νὰ τὰκούη ἡ νύφη!

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Είναι κομψότατον τὸ κέντημά σας... τί είναι;

ΛΟΥΚΙΑ. Είναι ἐν ἐργόχειρον δι' ἐν λαχείον φιλανθρωπικόν... τοῦ ὁποίου πωλῶ γραμμᾶτια...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ, (κατ' ιδίαν). "ὦχ! "ὦχ! ἐπάτησα 'ς τὴν ἀγκινάρα!

ΛΟΥΚΙΑ. Είναι πρὸς βοήθειαν ὄρφανῶν...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ, (κατ' ιδίαν). "Ἄς τα καὶ τὰ 'ξεύρω!

ΛΟΥΚΙΑ, (ἐξάγουσα γραμμᾶτια τοῦ λαχείου ἐκ τοῦ θυλακίου της). Πόσα ἀγαπᾶτε;

ΛΕΩΝ. "Ἐλα θεῖέ μου, πάρετε μερικά...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. "ὦ! ἐγώ... πολλάκις ἐπῆρα ἀπὸ αὐτὰ τὰ πράγματα... καὶ μόνον μίαν φοράν ἐκέρδησα... ἐν ζεῦγος παντόφλαις... ποῦ δὲν μου ἤρχοντο καθόλου εἰς τὸ πόδι.

ΛΟΥΚΙΑ. Νὰ ἰδῶμεν ἂν αὐτὴν τὴν φοράν σὰς εὐνοήση ἡ τύχη πρὸς χάριν μου...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. "Ἄς εἶναι! "Ἐχετε νὰ μοῦ δώσετε εἴκοσι δραχμῶν;... Ὅριστε... (κατ' ιδίαν). "Ὅταν κάμνη κάνεις ἐργασίας μὲ τὸν πατέρα... (ἰδίδει εἴκοσι δραχμᾶς καὶ ἡ Λουκία τῷ ἐγχειρίζει γραμμᾶτια).

ΒΛΑΔΙΝΕ, (φεισέρχεται ὑπολογίζων ἐν τῷ σημειωματαρίῳ του). Τριάντα μία χιλιάδες... καὶ εἰκοσιπέντε μετοχαὶ τοῦ Λυῶν πρὸς χιλίας τεσσαράκοντα... "Ἐτσι θὰ συμπληρωθῇ τὸ ποσόν... (Βλέπων τὸν Λέοντα). "Ἄ! Λέον!

ΛΕΩΝ. Τί ἀγαπᾶτε, πατέρα;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Φόρεσε τὸ καπέλλο σου καὶ τρέξε εἰς τοῦ κ. Δουράνου, τοῦ μεσίτου μας νὰ τοῦ εἰπῆς νὰ μοῦ πωλήσῃ εἰκοσιπέντε Λυῶν... εἰς τὴν καλλιτέραν τιμὴν ὅπου εὔρη...

ΛΕΩΝ. Ἀμέσως, πατέρα.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἄν βιασθῆς ὀλίγον θὰ φθάσης προτοῦ νὰ κλείσῃ τὸ χρηματιστήριον.

ΛΕΩΝ. Θὰ πάρω ἀμάξι... θεῖέ μου... δεσποσύνη...

(Ἐξέρχεται. Ἡ Λουκία τὸν συνοδεύει μέχρι τινός, εἶτα ἐπανερχεται ἀριστερόθεν, κάθηται παρὰ τὸ στρογγύλον τραπέζιον καὶ ἐργάζεται).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ, ΛΟΥΚΙΑ ἐργαζομένη.

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Πωλεῖς μετοχὰς τοῦ Λυῶν;... τί, νομίζεις πῶς θὰ ξεπέσουν;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἐγώ; "Ὀχι!... ἀλλὰ χρειάζομαι πενήντα χιλιάδας δραχμᾶς.

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. "Ἄ!

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ὑπεσχέθην νὰ τὰς δανείσω εἰς ἕνα φίλον...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Πῶς εἶπες;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Εἰς ἕνα παλαιὸν καὶ στενωτάτον φίλον...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Ἀδύνατον πρᾶγμα! ἐτρελλάθης;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Διατί;

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Πενήντα χιλιάδας δραχμᾶς... Ποῖος εἶναι αὐτός ὁ φίλος;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Νὰ λοιπόν, εἶναι... (Βλέπων τὴν Λουκίαν). "Ὀχι!... δὲν εἰμπορῶ νὰ σοῦ εἰπῶ τὸ ὄνομά του.

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Κάνεις κατεργάρας, κάνεις ἀπατεῶν!

ΒΛΑΔΙΝΕ. Φραγκίσκε! σὲ παρακαλῶ... παῦσε!

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Σοῦ ἔβαλε τοῦλάχιστον ὑποθήκην;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἄφ' οὐ σοῦ λέγω πῶς εἶναι φίλος...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. "Ἄ! μὲ κάνεις νὰ σκάσω μὲ τὸν φίλον σου!

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἄν ἤξευρες τὴν θέσιν του...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ τὴν μάθω... τὴν καταλαμβάνω καὶ χωρὶς νὰ μοῦ τὴν εἰπῆς... θὰ ἦλθαν καὶ σοῦ ἐπώλησαν κάμμιναν χονδρὴ ψευτιά... κάμμιναν ἱστορίαν ἀπὸ ἐκείναις... καὶ σὺ θὰ τὴν ἔχαψες σὰν λουκούμι! Δὲν ἤπες νὰ κουρευέσαι!

ΒΛΑΔΙΝΕ. "Ἄ! μά...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. "ὦ! εἶσαι μωρόπιστος καμμένε! "Ὅλα τὰ πιστεύεις! ὅλα τὰ καταπίνεις! ἀφίνεις νὰ σὲ τρώγουν ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος παληάνθρωπος!

ΒΛΑΔΙΝΕ. Δὲν ἀφίνω νὰ μὲ τρώγῃ κάνεις... καὶ ὅταν πρέπη... εἶμαι ἀπαιτητικώτερος ἀπὸ σέ... νὰ, σήμερα ἀκόμη τοῦ ἔδωσα νὰ καταλάβῃ ἐνὸς νοικάρη μου.

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Ναί, ὅπως ἔδινες νὰ καταλάβουν εἰς τοὺς ἐργάτας, ὅταν εἴμεθα σύντροφοι εἰς τὸ Ἐλμπέφ.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἀλλά... δὲν μοῦ φαίνεται πῶς...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Σοῦ ἔδωσα νὰ ἐπιτηρῆς τὸ ἐργαστήριον τῶν παιδιῶν... ἐπειδὴ ἦτο εὐκολωτάτη ἡ ἐπιτήρησις...

ΒΛΑΔΙΝΕ. "Ἐ! τί τὰ θέλεις; μὲ ἔθλιβε νὰ βλέπω αὐτὰ τὰ δυστυχισμένα νὰ δουλεύουν δέκα ὥρας τὴν ἡμέραν διὰ νὰ τυλιγαδιάζουν μασούρια...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Καὶ τότε τοὺς ἔλεγε; «Ξεκουρασθῆτε, παιδιά μου! μὴ δουλεύετε τόσο πολύ... νὰ μὴ πάθῃ ἡ ὑγεία σας!»

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἴσως!... ἀλλὰ ἤξευρα νὰ ἐπιβάλλωμαι! μὲ ὑπήκουον ὅλοι!

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Βεβαιότατα!... Σὲ ὑπήκουον μὲ τόσην προθυμίαν... ὥστε ἐζημιωνόμεθα δικασίας δραχμᾶς καθ' ἡμέραν...

ΒΛΑΔΙΝΕ. Εἶσαι ὑπερβολικός...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Ὄστε ἠναγκάσθην νὰ σὲ στείλω εἰς τὰ Παρίσια... καὶ σὲ καὶ τὴν καλὴν καρδιά σου!

ΒΛΑΔΙΝΕ. Τί τὰ θέλεις! ὁ τι καὶ ἂν εἰπῆς... οἱ ἐργάται μὲ συλλογίζονται ἀκόμη...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Ναί... ὅπως συλλογίζεται ὁ γαϊδάρος τὸ παχνί...

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ὁ γαϊδάρος!... Φραγκίσκε!

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Καὶ μόλις ἔφθασε εἰς Παρίσια... ὁ κύριος ἐπειράχθη! ὁ κύριος ἀπεσύρθη ἀπὸ τὴν ἰταιρίαν!

ΒΛΑΔΙΝΕ. Καθόλου! δὲν ἐπειράχθηκα! ἀλλὰ ἰσκέφθην, ἐσυλλογίσθην... καὶ εἶδα πῶς δὲν μοῦ ἦτο δυνατόν πλέον νὰ ἐξακολουθῆσω νὰ παχύνωμαι μὲ τὸν ἰδρῶτα...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. "ὦ! ἐξαιρετα! Λέγεις καὶ μεγάλα λόγια τώρα!... ὡς ὅλοι ὅσοι ἀφήκαν τὴν δουλειά τους... Ἐγὼ ὅμως ἐξηκολούθησα νὰ παχύνωμαι μόνος μου... καὶ ἀντὶ ὡσὰν εἶσε νὰ τὰ στενοπερνῶ μὲ εἰκοσιπέντε ψωροχιλιάδες δραχμᾶς εἰσόδημα...

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἐμὲ, μὲ ἀρκεῖ!...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Ναί, καὶ θὰ βαστάξῃ πολὺ... κατὰ τὴν καρδιά σου ἔχεις... καὶ μὲ τὸ χέρι σου τὸ τρύπισο...

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ὁ καθεὶς μὲ τὴν ὄρεξιν του... Ἐγὼ ὅμως δὲν ἠμπορῶ νὰ φάγω μὲ εὐχαρίστησιν, ὅταν εἰξεύρω ὅτι πλησίον μου ὑπάρχουν ἄνθρωποι, ὅπου πεινοῦν!

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Ἐλα δά! καὶ εἶναι κάνεις ποῦ νὰ πεινᾷ; ποῖοι πεινοῦν;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἐκεῖνοι ὅπου δὲν ἔχουν νὰ φάγουν!... Νὰ χθές... χθές ἀκόμη... αὐτὰ δὲν τὰ εἰξεύρετε σῆς εἰς τὸ Ἐλμπέφ... ἀπήντησα εἰς τὴν ὁδὸν Τρεβίζης ἕνα δυστυχισμένον, ποῦ εἶχε πέντε ἡμέρας νὰ φάγῃ...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Σοῦ τὸ εἶπε αὐτός;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Μοῦ τὸ εἶπε... δηλαδὴ ἠναγκάσθη νὰ μοῦ τὸ ὁμολογήσῃ...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Καὶ τὸν ἐλέησες;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἄναμφιβόλως!...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Λοιπὸν σοῦ τὴν ἔφτασαν! ἐν πρώτοις δὲν ἠμπορεῖ κάνεις νὰ ζήσῃ πέντε ἡμέρας χωρὶς νὰ φάγῃ...

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ποῦ τὸ 'ξεύρεις; ἐδοκίμασες ποτὲ σου;

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. "Ὀχι.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Λοιπὸν δοκίμασε!

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Ἐπρεπε νὰ τοῦ ἀγοράσῃς ἕνα ψωμὶ τοῦ φιλαράκου σου... καὶ τότε θὰ ἔβλεπες!...

ΒΛΑΔΙΝΕ. Τί;

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Ὅθ' ἔστειλε 'ς τὸ διάβολο... "Ἄς τα καὶ τὰ 'ξέρω!

ΒΛΑΔΙΝΕ. "ὦ! ὅλα σὺ τὰ εἰξεύρεις!... Νο-

μίζεις ὅτι ἐξοφλεῖς, ὅταν λέγῃς ἔτσι!... "Ἐρχεται φίλος, παλαιὸς φίλος ἀπὸ σαράντα χρόνων, σοῦ ἐμπιστεύεται τὰς στενοχωρίας του... τὰς θλίψεις του... καὶ ἀντὶ νὰ τῷ τεινῇ τὴν χεῖρα... νὰ τὸν σώσῃ... τοῦ ἀποκρίνεται: «Ἄς τα καὶ τὰ 'ξεύρω!» Τὸν πλησιάζει ἕνας δυστυχῆς εἰς τὸν δρόμον... «Ἄς τα καὶ τὰ 'ξεύρω!...» ἐπὶ τέλους ἔχει ἕνα μονογενῆ υἱόν... τὸν ἀφίνει χωρὶς κάμμιναν βοήθειαν ἔρημον εἰς τοὺς πέντε δρόμους... καὶ ὅταν ὁ ταλαίπωρος αὐτός υἱός, πάσχων, πεινῶν ἴσως, ὑπέικων εἰς τὸ ὀρμέφυτον στρέφει τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς τὸν πατέρα του καὶ ἰκετεύει αὐτόν... ἐκεῖνος τοῦ γράφει: «Ἄς τα καὶ τὰ 'ξεύρω!...» καὶ περνᾷ εἰς τὸν λογαριασμόν του εἴκοσι λεπτὰ διὰ τὰ ταχυδρομικά!... Δὲν εἶναι ἀκριβὰ... ἀλλ' εἶναι ἄσχημα! εἶναι ἔλεεινά!... καὶ ἐπὶ τέλους θὰ μὲ κάμῃς νὰ ὑποθέσω πῶς εἶσαι ἕνας...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Τί; ἐμπρός!

ΒΛΑΔΙΝΕ. "Ὀχι!... δὲν θέλω νὰ τὸ εἶπω... διότι θὰ σὲ λυπήσω...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Ἐτελειώσες;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ναί.

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Λοιπὸν, πᾶμε τώρα νὰ φάμε... εἰς τοῦ Βρεβάν... Πηγαίνω νὰ ἀσπασθῶ τὴν γυναϊκά σου καὶ νὰ τῆς εἰπῶ πῶς σὲ παίρνω μαζί μου.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Εὐχαρίστως ἔρχομαι νὰ φάγω εἰς τοῦ Βρεβάν... διότι κάμνει πολὺ ὠραία φαγητά... ἀλλά...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. "ὦ! ἂς μὴ φιλονεικῶμεν πλέον δι' αὐτὰ... Κατ' ἐμὲ, ὁ κόσμος διαίρειται εἰς δύο... εἰς ἐκείνους ποῦ τὸς γελοῦν... καὶ εἰς ἐκείνους ποῦ δὲν γελοῦνται... Δὲν εὐρισκόμεθα εἰς τὸ ἴδιον μέρος... αὐτὸ εἶναι ὅλον ὅλον!

ΒΛΑΔΙΝΕ. Καὶ χαίρω πολὺ δι' αὐτό.

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Ἐγὼ ἐπιμένω εἰς ὅσα εἶπα... Μὲ τὰ μεγάλα σου λόγια καὶ τὰ ἀνόητα αἰσθηματά σου... θὰ εἶσαι καὶ θὰ μείνης πάντοτε ἕνας βλάξ! (Ἐξέρχεται δεξιᾷ).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, ΛΟΥΚΙΑ, εἶτα ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Βλάξ!

ΛΟΥΚΙΑ, (προχωροῦσα πρὸς αὐτόν). Καὶ ἐγὼ σὰς λέγω πῶς εἴθε... καὶ πῶς θὰ μείνετε πάντοτε ἐξαιρετὸς ἄνθρωπος! (Ριπτομένη εἰς τὰς ἀγκάλας του). "ὦ, νὰ, φιλήσατέ με!

ΒΛΑΔΙΝΕ, (ἀσπαζόμενος αὐτήν). Τὴν μικροῦλά μου!... τὰ ἤκουες;

ΛΟΥΚΙΑ. Ἐξακολουθεῖτε νὰ πιστεύητε εἰς τὸ ἀγαθόν... ἐξακολουθεῖτε νὰ τὸ πράττητε... Νὰ εἴθε πάντοτε ἀπὸ τὸ μέρος ἐκείνων, τοὺς

ὁποιους γελοῦν... εἶναι τὸ καλλίτερον, μὲ ὅσα καὶ ἂν λέγουν...

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἔτσι μάλιστα!

ΛΟΥΚΙΑ. Τί σὰς μέλει ἂν δὲν σὰς εὐγνωμονοῦν;... Ἡ εὐεργεσία δὲν εἶναι κερδοσκοπία.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἀναντιρρήτως! (κατ' ἰδίαν). Πόσον λυποῦμαι, ποῦ δὲν εἶναι ἐδῶ ὁ Φραγκίσκος...

ΛΟΥΚΙΑ. Νά, ἐγὼ παραδείγματος χάριν... ταγίζω ὅλα τὰ πουλάκια τῆς γειτονίας μου.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἀλήθεια;

ΛΟΥΚΙΑ. Ναι... τοὺς βήχων φωνὴ κάθει πρῶτ' εἰς τὸν ἐξώστην μου... Τὸν χειμῶνα παραμερίζω μὲ προσοχὴν τὸ χιόνι διὰ νὰ τὰ προφυλάξω ἀπὸ τὸ κρύο... τὸ καλοκαίρι βάλλω θάμνους διὰ νὰ ἔχουν ἴσκιον... Λοιπὸν νομίτε, πῶς μοῦ χρεωστοῦν χάριν δι' αὐτά;... Διόλου... μόλις ἀνοίξω τὸ παράθυρον πετοῦν καὶ φεύγουν... μερικά μάλιστα καὶ μὲ τιμῶν...

ΒΛΑΔΙΝΕ. (μετ' ἀγαπητικῆς). Ἄ!

ΛΟΥΚΙΑ. Ἐγὼ ὅμως δὲν τοὺς ζητῶ νὰ εἶναι εὐγνώμονα... δὲν μοῦ χρεωστοῦν εὐγνωμοσύνην... Εἶναι πλάσματα τοῦ Θεοῦ, ποῦ πεινοῦν, καὶ ἐγὼ αἰσθάνομαι πολλὴν χαρὰν διότι εἰμπορῶ νὰ τὰ τρέφω... Ἐχετε καὶ σεῖς τὰ πουλάκια σας... Καθεὶς ἔχει τὰ ἰδικά του...

ΒΛΑΔΙΝΕ. ὦ, τὸ ἀγγελούδι μου!... νὰ σὲ φιλήσω πάλι!... (τὴν ἀσπάζεται καὶ ἀπομάσσει τοὺς ὀφθαλμούς του).

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. (εἰσέρχεται κατ' ἰδίαν). Νά τος πάλιν! κλαίει τώρα (βήχων δυνατά). Χμ!

ΛΟΥΚΙΑ. (βλέπονσα αὐτόν). ὦ!... χαίρετε, κύριε Βλαδινέ!... ἐξακολουθεῖτε νὰ ἀγαπάτε τὰ πουλάκια... ἐξακολουθεῖτε! ἐξακολουθεῖτε! (Ἐξέρχεται ἀριστερά).

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Ἄς ὑπάγωμεν τώρα εἰς τὸ τραπέζι... Ἀλήθεια! ἡ γυναῖκά σου μοῦ ἔδωκε αὐτὴν τὴν ἐπιστολήν...

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἐπιστολήν!... (Ἀποσφραγίζων αὐτήν). ὦ θεέ μου! τοὺς δυστυχεῖς!

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Τί εἶναι πάλιν;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἄ! λέγεις πῶς δὲν ἀποθνήσκουν τῆς πείνης ἄνθρωποι... ἀκουσε. (Ἀναγινώσκει). Ἄπευθύνομαι πρὸς ὑμᾶς, γνωρίζων τὴν ἀγαθὴν καρδίαν σας...

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. (κατ' ἰδίαν). Κουροφέξαλα!

ΒΛΑΔΙΝΕ. (ἀναγινώσκει). Ἄ δὲν ἔχω ἐργασίαν...

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. (κατ' ἰδίαν). Ὁκνηρέ!

ΒΛΑΔΙΝΕ. (ἀναγινώσκει). «Ὁ πατήρ μου εἶναι τυφλός, ἡ μήτηρ μου παράλυτος, καὶ περιπλέον ἔχω τρία μικρὰ παιδιὰ εἰς τὴν κούνια, τὰ ὁποῖα μοῦ ζητοῦσιν ἄρτον!...

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. (κατ' ἰδίαν). Εἰς τὴν κούνια... πολὺ ἐνωρίς ὄμιλον.

ΒΛΑΔΙΝΕ. (ἀναγινώσκει). «Θὰ μὲ ἀφίστητε ἀνευ βοήθειας, σεῖς, ὁ ὁποῖος ἔχετε τόσον γενναίαν ψυχὴν; Σιμωνίδης, ὁδὸς Κοινωνικοῦ Συνελλάγματος, 15 δὲς, ἔβδομον πάτωμα, ἡ πρὸς τὰ δεξιὰ ἀνεμόσκαλα...» (Συρρικνιημένος). Ἀναβαίνουσι εἰς τὴν κατοικίαν των μὲ ἀνεμόσκαλαν!

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. (εἰρωνικῶς). Πολὺ θὰ δυσκολεύεται ὁ τυφλὸς πατήρ!

ΒΛΑΔΙΝΕ. (ἀφελῶς). Καὶ ἡ παράλυτος μήτηρ!... (Ἀναγινώσκει). «Ἐστερογράφοι. Ἄφετε τὴν ἀπάντησιν εἰς τὸν θυρωρόν». (Ἐξέρχεται τὸ βαλάντιόν του). Τοὺς δυστυχισμένους!

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Πῶς! τὰ πῆρες αὐτὰ διὰ μετρητά;

ΒΛΑΔΙΝΕ. ὦ, αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν ἐπινοοῦνται!... ὁ τυφλὸς πατήρ... ἡ ἀνεμόσκαλα... ἡ παράλυτος μήτηρ... Καὶ τὸ κάτω εἶναι τὰ πουλάκια μου... καθεὶς ἔχει τὰ ἰδικά του!

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Τί εἶναι αὐτὰ πάλιν;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἀλήθεια... δὲν ἦσο σὺ παρών... Νομίζεις πῶς μὲ σαράντα δραχμάς...

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Μὴ μὲ σκοτίζης!... Ἐλα, ἄς βάλωμεν στοίχημα!

ΒΛΑΔΙΝΕ. Στοίχημα;

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Πῶς ὅλα αὐτὰ εἶναι ψεύματα.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἐλα δά... Ἄς εἶναι ὅμως... θέλω νὰ σοῦ ἀποδείξω τοῦλάχιστον ἀπαξ πόσον ἔχεις ἄδικον... Τί νὰ εἶναι τὸ στοίχημα;

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Ὅποιος χάσῃ νὰ πληρῶνῃ τὸ τραπέζι... Πᾶμε πρῶτα νὰ φάμε.

ΒΛΑΔΙΝΕ. ὦ, ὄχι! δὲν ἔμπορῶ νὰ κρατῶ αὐτὸ τὸ γράμμα ἐπάνω μου καὶ νὰ φάγω... Πᾶμε νὰ ἴδωμεν αὐτοὺς τοὺς δυστυχισμένους!

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Ἄς ἦνε! ἄς πᾶμε. Ἀλλὰ σὺ θὰ πληρώσης; ἡ ἀνεμόσκαλα εἰς τὸ ἔβδομον πάτωμα! πολὺ χονδρὸν ἦτο καὶ αὐτό!

ΒΛΑΔΙΝΕ. Σὲ οἰκτεῖρω, καμμένε! Δὲν πιστεύεις οὔτε ὅτι κατοικοῦν ἄνθρωποι ἀποκάτω ἀπὸ τὰ κερκιδία τῶν σπιτιῶν!

(Ἐξέρχονται. Καταπετάνονται τὸ κατάβλημα).

(Ἐπεται συνέχεια).

Οἱ θεοὶ ἐμπαιζοῦσι τὴν ἀνθρωπίνην φρόνησιν. (Fénelon)

ΠΩΣ ΓΡΑΦΟΝΤΑΙ ΤΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

Εὐφυῆς λογογράφος ὁ Ἄβραάμ Δρεῦφους προτιθέμενος οὐχὶ πρὸ πολλοῦ χρόνου νὰ καλήσῃ πρὸς ἐκλεκτὴν δημήγυριν περὶ δραματικῆς τέχνης, ἔσχε τὴν ἐξαιρετὸν καὶ ἐπιτυχῆ ἐπίνοιαν ν' ἀποταθῆ πρὸς τοὺς διαπρεπεστάτους τῶν δραματικῶν συγγραφέων τῆς πατρίδος του προβάλλων αὐτοῖς τὴν ἐρώτησιν: πῶς γίνονται τὰ δραματικὰ ἔργα; Οἱ περιφανεῖς τῆς τέχνης μύσται, οἱ γεγηρακότες εἰς τοὺς ἀπὸ σκηνῆς ἀγῶνας πᾶνυ προθύμως καὶ ἀβρῶς ἀπάντησαν εἰς τὴν ἀπότολμον ἐρώτησιν, ἐκ τῶν ἀπαντήσεων δὲ αὐτῶν, ἄς κατωτέρω παραθέτομεν, δύναται ὁ ἀπείρως ἔχων ν' ἀρυσθῆ διδάγματα ὠφέλιμα, ἐνταύτῃ δὲ νὰ διαγνώσῃ τὸν ἰδιάζοντα ἐκάστου τῶν ἐξόχων συγγραφέων χαρακτήρα.

Ἴδου ἐν πρώτοις ἡ ἀπάντησις τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμά:

«Ἀγαπητὲ συνάδελφε καὶ φίλε,

Ἄς ἐρωτᾷς τίνι τρόπῳ γίνεται δραματικόν τι ἔργον. Ἡ ἐρώτησίς σου μοι περιποιεῖ πολλὴν τιμὴν, ἀλλὰ καὶ μὲ ἐμβάλλει εἰς δεινὴν ἀμηχανίαν.

«Διὰ συντόνου μελέτης, δι' ἐργασίας, ὑπομονῆς, μνήμης, θελήσεως, δύναται τις νὰ πείσῃ τοὺς ἄλλους ὅτι εἶναι ζωγράφος ἢ γλύπτης ἢ μουσικός. Ἐχουσιν αἱ τέχναι αὐταὶ μεθόδους ὑλικὰς, ἐργασίαν μηχανικὴν, ἅτινα δύναται τις νὰ μάθῃ, καὶ δι' ὧν δύναται νὰ ἀποκτήσῃ ἀξίαν, πρὸ πάντων δὲ ἐπιδεξιότητα καὶ νὰ εὐδοκιμήσῃ. Τὸ κοινόν, εἰς οὗ τὴν κρίσιν ὑποβάλλονται τὰ ἔργα, ἀμοιροῦν τεχνικῆς μελέτης, θεωρεῖ ἤδη ὡς ὑπερτέρους αὐτοῦ τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιήσαντας. Συναισθάνεται ὅτι ἴαν ἐξενέγκῃ γνώμην, δύναται αὐτοῖς νὰ τῷ εἴπωσιν — «Ἐδιδάχθης τὴν ζωγραφικὴν, τὴν γλυπτικὴν, τὴν μουσικὴν; Ὁχι. Μὴ ἠμίλει λοιπὸν μὲ τὴν ἐλαφρότητα. Δὲν εἶσαι ἱκανὸς νὰ κρίνης. Πρέπει νὰ ἦσαι ἐνήμερος εἰς τὴν τέχνην διὰ νὰ ἐνοήσῃς τὰς καλλοῦνς τοῦ ἔργου κτλ. κτλ.»

«Τοιοῦτοτρόπως δὲ τὸ ἀγαθὸν κοινὸν συχναὶς ἀφίνει νὰ ἐπιβάλλωνται ἐπ' αὐτοῦ ὡς πρὸς τὴν ζωγραφικὴν, τὴν γλυπτικὴν καὶ τὴν μουσικὴν μερικαὶ σχολαὶ καὶ μερικαὶ ἐπισημότητες. Δὲν τολμᾷ νὰ διαμαρτυρηθῆ. Ἀλλὰ προκειμένου περὶ δράματος ἢ κωμωδίας τὸ πρᾶγμα διαφέρει. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐνδιαφέρεται καὶ καθίσταται τρόπον τινὰ πολιτικὸς ἐνάγων.

Ἄς ἡ γλώσσα δι' ἧς ὀμιλοῦμεν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου εἶναι ἐκείνη ἡ ἴδια δι' ἧς αὐτὸ ὀμιλεῖ καθ' ἐκάστην τὰ αἰσθήματα ἅτινα ζω-

γραφοῦμεν, εἶναι τὰ ἴδια αὐτοῦ αἰσθήματα τὰ πρόσωπα ἅτινα παριστῶμεν δρῶντα εἶναι αὐτὸ τὸ ἴδιον κοινὸν μὲ τὰ πάθη τὰ γνωστά εἰς αὐτό, μὲ τὰς περιπτώσεις, ἅτινες εἶναι εἰς αὐτὸ οἰκτεῖται.

«Δὲν ἔχει ποσῶς ἀνάγκην προπαρασκευαστικῆς μελέτης δὲν εἶναι ἀπαραίτητος ἡ μύησις αὐτοῦ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ καλλιτέχνου ἢ ἐν τῷ σχολείῳ ἀπαιτεῖται μόνον καὶ μόνον νὰ ἔχη ὄμματι διὰ νὰ βλέπῃ καὶ ὤτα διὰ νὰ ἀκούῃ. Εὐθὺς ὡς ἀπομακρυνθῶμεν δὲν λέγω τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ἐκείνου τὸ ὑποῖον αὐτὸ ἐκλαμβάνει ὡς ἀλήθειαν, δὲν μᾶς ἀκούει πλέον. Διότι καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ ὅπως καὶ ἐν τῷ κόσμῳ, τοῦ ὁποῦ τοῦ θεάτρου εἶναι ἡ ἀναπαράστασις, ὑπάρχουσι δύο ἀλήθειαι, ἡ ἀπόλυτος ἥτις ἐπὶ τέλος πάντοτε ἐπιβάλλεται, καὶ ἡ ψευδής, ἡ τοῦλάχιστον ἡ κατὰ σύμβασιν, ἥτις ἐνυπάρχει εἰς τὰς ἐξεις, εἰς τὰ ἦθη, εἰς τὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας ἡ ἀλήθεια ἥτις οὐδέποτε συνθηκολογεῖ καὶ ἐξανίσταται καὶ ἡ ἀλήθεια ἥτις συνδι-αλλάσσεται καὶ ἀρμόζει κάλλιον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν, ἡ τοῦ Ἀλκίπτου τέλος καὶ τοῦ Φιλίντα.

«Μόνον ποιοῦντες παντοίας ὑποχωρήσεις εἰς τὴν δευτέραν κατορθοῦμεν νὰ συμπεράνωμεν διὰ τὰς πρώτας τῶν δύο ἀληθειῶν. Τὸ κοινόν, ὅπως πάντες οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ βασιλεῖς, οἱ λαοὶ καὶ αἱ γυναῖκες, δὲν ἀγαπᾷ νὰ τῷ λέγωσι τὴν ἀλήθειαν, πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.

«Ἄς σπεύσωμεν νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἔχει καὶ κάποιαν δικαιολογίαν τὴν ἀλήθειαν ἐκείνην δὲν τὴν γνωρίζει ποσῶς, διότι σπανίως ἄλλοι τὴν ἐδίδαξαν πρὸς αὐτό.

«Διὰ τοῦτο θέλει νὰ τὸ κολακεύωσι, νὰ τὸ οἰκτεῖρωσι, νὰ τὸ παρηγορῶσι, νὰ τὸ ἀφαρπάξωσι ἀπὸ τὰς φροντίδας καὶ ἀπὸ τὰς δυστυχίας του, πᾶσας σχεδὸν προερχομένας ἐκ τῆς ἀμαθείας του, ἀλλὰ τὰς ὁποίας οὐχ ἦττον θεωρεῖ δεινοτάτας καὶ ἀδικωτάτας διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι εἶναι ἰδικαὶ του.

«Καὶ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο κατὰ περιεργότατον ὀπτικὸν ἀποτέλεσμα οἱ θεαταὶ βλέπουσι κατοπτριζομένους ἑαυτοὺς ἐν τῷ ἀγαθῷ, τῷ φιλοστόργῳ, τῷ μεγαθύμῳ, τῷ ἠρωικῷ προσώπῳ, ὅπερ ἀναβιβάζομεν ἡμεῖς ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐν τῷ φαύλῳ ἢ γελοίῳ προσώπῳ διαβλέπει πάντοτε τὸν πλησίον. Πῶς λοιπὸν θέλετε νὰ τῷ χρησιμεύσῃ ὅπως δῆποτε ἡ ἀλήθεια, τὴν ὁποῖαν λέγομεν πρὸς αὐτό;

«Βλέπω ὅμως ὅτι δὲν ἀπαντῶ ποσῶς εἰς τὴν ἐρώτησίν σας.

«Ἐπιθυμεῖτε νὰ μάθητε τίνι τρόπῳ κατασκευάζονται τὰ δραματικὰ ἔργα; διὸ θὰ σὰς εἴπω, ἢ μᾶλλον θὰ δοκιμάσω νὰ σὰς εἴπω τὰ στοιχεῖα τῆς κατασκευῆς του.

«Αλλά, φίλε μου, εάν θέλεις να σοι διηγήσω ειλικρινῶς, σοι δηλογοῦμαι ὅτι ἀγνοῶ πῶς γίνεται τὸ δράμα.»

«Μιᾶ τῶν ἡμερῶν πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὅτε μόλις εἶχον ἀποπερατώσει τὰς ἐν τῷ λυκείῳ σπουδὰς μου, ἀπηύθυνα τὴν αὐτὴν ἐρώτησιν πρὸς τὸν πατέρα μου, ὅστις μοι ἀπήντησεν: — Εἶνε ἀπλοῦστατον, ἡ πρώτη πράξις πρέπει νὰ εἶνε σαφής, ἡ τελευταία βραχεῖα καὶ πανταχοῦ νὰ ὑπάρχη τὸ ἐνδιαφέρον.»

«Ἡ μέθοδος εἶνε τῷ ὄντι ἀπλουστάτη, ἀρκεῖ μόνον νὰ γινώσκῃ τις νὰ τὴν μεταχειρισθῆ· ἀλλ' ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ δυσκολία. Ὁ πρὸς ὃν ἀνακοινοῦται ἁμοιάζει πρὸς αἴλουρον εὐρόντα λεπτοκάρουν· τὸ περιστρέφει πανταχόθεν διὰ τοῦ ποδὸς ἐπειδὴ ἀκούει ὅτι κἄτι κινεῖται ἐντὸς τοῦ κελύφους· ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ τὸ ἀνοιξῇ. Ἐν ἄλλοις λόγοις ὑπάρχουσιν οἱ γινώσκοντες ἐκ γενετῆς (δὲν λέγω δὲ ὅτι τὸ χάρισμα εἶνε κληρονομικόν) νὰ κατασκευάσωσιν ἐν δραματικὸν ἔργον, καὶ οἱ μὴ γινώσκοντες. Ἡ εἶνε τις ἐμφύτως ἢ δὲν εἶνε δραματικὸς συγγραφεὺς· ἡ θέλησις καὶ ἡ ἐργασία οὐδὲν κατορθοῦσιν ἐπὶ τοῦ προκειμένου· εἶνε ἀπαραίτητον τὸ ἐμφυτον δῶρον. Πιστεύω ὅτι πάντες ὅσους θὰ ἐρωτήσῃς εάν ὄντως εἶνε δραματικοὶ συγγραφεῖς, θὰ σοὶ ἀπαντήσωσιν ὅτι ἀγνοοῦσι πῶς τὰ γράφουσιν. Εἶνε τὸ αὐτὸ περίπτωσι εὐὰ νὰ ἠρώτας τὸν Ῥωμαῖον πῶς ἠράσθη τῆς Ἰουλιέττας καὶ πῶς ἠγαπήθη παρ' αὐτῆς· θὰ σοὶ ἀπαντήσῃ ὅτι δὲν εἰξεύρει, ὅτι ὁ ἔρωσ προῆλθεν ἀπ' ἐαυτοῦ αὐτομάτως.»

«Ὅλως σὸς
«Α. ΔΟΥΜΑΣ υἱός.»

Ὁ κ. Αἰμίλιος Ὠζιὲ ἔγραψε τὰ ἐξῆς:

«Φίλιππὲ μου Δρεῦφούς,

«Ζητεῖς παρ' ἐμοῦ τὴν συνταγὴν τῆς κατασκευῆς τῶν κωμωδιῶν. Τὴν ἀγνοῶ παντελῶς. Ὑποθέτω ὅμως ὅτι θὰ ἁμοιάζῃ περίπου μ' ἐκείνην, τὴν ὁποῖαν ὁ λοχίας δίδει εἰς τὸν νεοσύλλεκτον ὡς πρὸς τὴν κατασκευὴν τῶν τηλεβόλων.»

«— Πέρνεις μίαν τρύπαν καὶ βάζεις δλόγυρα τὸν χαλκόν.»

«Ἄν ἡ συνταγὴ αὕτη δὲν εἶνε ἡ μόνη, εἶνε ὅμως ἡ μᾶλλον ἐν χρήσει. Ἴσως ὑπάρχει καὶ ἄλλη συνισταμένη εἰς τὸ νὰ λαμβάνῃ τις τὸν χαλκόν, νὰ κάμνῃ εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ μίαν ὀπὴν καὶ εἰς τὸ ἄκρον μίαν μικρὰν σχισμὴν διὰ τὸ ἐναυσιμα. Ἡ ὀπὴ αὕτη εἰς τὰ τηλεβόλα λέγεται εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν ψυχή, εἰς τὰ δραματικὰ ἔργα πῶς ἀρά γε θ' ἀπεκαλεῖτο; Εὐρὲ ἄλλην ὀνομασίαν, ἂν αὕτη δὲν σοῦ ἀρέσῃ.»

«Ταύτας μόνον τὰς πληροφορίας δύναμαι νὰ σοὶ δώσω. Εἰς ταύτας πρόσθεσε, ἂν θέλῃς, καὶ

τὴν συμβουλὴν ἐνὸς σοφοῦ πρὸς τινὰ δραματοῦργον ἀμηχανοῦντα:

«— Ἐμπότισε τὴν πέμπτην πράξιν τοῦ ἔργου σου μὲ δάκρυα συγκινήσεως καὶ παραγέμισε τὰς λοιπὰς τέσσαρας μὲ εὐφυλογοῖας.»

«Δὲν πιστεύω ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἠκολούθησε τὴν τοιαύτην συμβουλὴν.»

«Σὸς ἐκ καρδίας
«Α. ΩΖΙΕ.»

Ὁ κ. Βικτωριανὸς Σαρδού:

«Ἀγαπητὲ μου φίλε,

«Δὲν μοὶ εἶνε τόσον εὐκολον νὰ σοὶ ἀπαντήσω, ὅσον ὑποθέτεις... Δὲν ὑπάρχει εἰς καὶ μόνος τρόπος πρὸς συγγραφὴν δραματικοῦ τινος ἔργου. Καθεὶς ἔχει τὸν ἰδικόν του ἀναλόγως τοῦ ἰδιώματος, τῆς φύσεως τοῦ πνεύματος καὶ τῆς μεθόδου τοῦ ἐν τῇ ἐργασίᾳ. Ἐὰν μ' ἐρωτήσῃς ποῖος εἶνε ὁ ἰδικός μου τρόπος, τουτέστιν ἡ μέθοδος μου, θὰ σοὶ ἀπαντήσω ὅτι τὸ τοιοῦτον δὲν διατυπῶται ὀρισμένως ὡς συνταγὴ περὶ καρυκεύσεως νήσεως ἢ ὄρνιθος. Ὁ ἀπητοῦντο ὄχι πεντήκοντα, ἀλλὰ διακόσιαι, τριακόσιαι ἴσως γραμμαί, καὶ πάλιν δι' αὐτῶν πιθανῶς ἤθελον σοὶ ἐκθέσει μόνον τὸν ἰδικόν μου τρόπον τοῦ ἐργάζεσθαι, ὅστις δὲν εἶνε ὁ γενικῶς παραδεδεγμένος, οὐδ' ἀξιῶ ὅτι εἶνε ὁ ἀριστος. Εἶνε ὁ τρόπος ὅστις εἶνε εἰς ἐμὲ φυσικός· τοῦτο μόνον δύναμαι νὰ εἶπω. Ἄλλως τε δύνασαι νὰ εὔρησ τὸν τρόπον τοῦτον διατετυπωμένον ἐν μέρει εἰς τὸ προσίμιον τοῦ Μίσου καὶ ἐν μέρει εἰς ἐπιστολὴν ἣν ἔγραψα πρὸς τὸν Λα-Πομμερραὶ προκειμένου περὶ τῆς Φεδώρας.»

«Συνελόντι εἰπεῖν, ἀγαπητὲ φίλε, εάν ὑπάρχωσι κανόνες ἀναλλοίωτοι, ἀκριβεῖς, αἰώνιοι διὰ τὴν δραματικὴν τέχνην, κανόνες, οὓς οἱ ἀνίκανοι, οἱ ἀμαθεῖς, οἱ μωροὶ, οἱ παράφρονες μόνον παραγνωρίζουσι καὶ ἐκ τῶν ὁποίων αὐτοὶ μόνον προσπαθοῦσι νὰ χειραφετηθῶσιν, δὲν ὑπάρχει μέθοδος καλλιτέρα πρὸς σύλληψιν καὶ τοκετὸν δραματικοῦ τινος προϊόντος εἰμὴ τὸ ἀκριβῶς γινώσκων τὸ σημεῖον πρὸς ὃ διευθύνεται τις καὶ τὸ ἐκλέγειν τὴν εἰς αὐτὸ ἀγούσαν ἀρίστην ὁδόν. Ἄλλ' οἱ μὲν βαινουσι πεζῇ, ἄλλοι ἐφ' ἀμάξης, ἕτεροι διὰ σιδηροδρόμου, ὁ Χ... συρόμενος ὡς ἀνάπηρος καὶ ὁ Οὐγκὼ δι' ἀεροστάτου. Ὁ μὲν ὀλισθαίνων καταπίπτει ἐντὸς τάφρου, ὁ δὲ ἀποπλανᾶται εἰς ἀτραπὸν πλαγίαν. Τέλος ἐκεῖνος μόνος φθάνει κατ' εὐθείαν εἰς τὸ τέρμα, ὅστις ἔχει πλείονα ὀρθοφροσύνην.»

Τὴν χάριν ταύτην ἐπεύχομαι εἰς σὲ καὶ εἰς ἐμὲ ἐπίσης.

«ΒΙΚΤΩΡΙΑΝΟΣ ΣΑΡΔΟΥ.»

Ὁ Εὐγένιος Λαμπίς:

«Ἐκαστος ἐργάζεται κατὰ τὴν ἰδιαίτην ἐμπνευσιν καὶ τὸν χαρακτήρα αὐτοῦ. Οἱ μὲν προτιμῶσι τὰ φαιδρὰ θέματα, οἱ δὲ εὐχαριστοῦνται μᾶλλον νὰ προκαλῶσι τὰ δάκρυα.»

«Τὸ κατ' ἐμὲ ἰδοῦ τίνι τρόπῳ βαινῶ ἐπὶ τὸ ἔργον.»

«Ὅσακις δὲν ἔχω καμμίαν ἰδέαν κατατρώγω τοὺς ὄνυχας καὶ ἐπικαλοῦμαι τὴν θεῖαν Πρόνοιαν.»

«Ἄφου εὔρω τὴν ἰδέαν, ἐπικαλοῦμαι καὶ πάλιν τὴν Πρόνοιαν, ἀλλ' ἤττον θερμῶς, καθότι φρονῶ ὅτι δύναμαι νὰ προβῶ καὶ ἄνευ τῆς βοήθειάς της.»

«Εἶνε τοῦτο λίαν ἀνθρώπινον, ἀλλ' ἐνταύτῳ μεγάλη ἀχαριστία.»

«Ἐγὼ λοιπὸν ἰδέαν τινὰ εἰς τὸν νοῦν μου, ἢ νομίζω ὅτι ἔχω τοιαύτην.»

«Λαμβάνω φύλλα τινὰ χάρτου λευκοῦ—χάρτου ἐκλεκτοῦ ἐκ λινοῦ—διότι ἐπὶ χάρτου ἐτέρας ποιότητος δὲν δύναμαι νὰ διατυπώσω τὰς ἰδέας μου—καὶ γράφω ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος τὴν λέξιν

«ΣΧΕΔΙΟΝ

«Σχέδιον ἐννοῶ τὴν βαθμιαίαν ἐξέλιξιν, σκηρὴν πρὸς σκηρὴν ὁλοκληροῦ τοῦ ἔργου, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους.»

«Ἐνόσω δὲν ὑπάρχει ἐξευρημένον τὸ τέλος τοῦ ἔργου, δὲν ὑπάρχει οὐδ' ἡ ἀρχὴ οὐδὲ τὸ μέσον. Ἡ ἐργασία αὕτη εἶνε προφανῶς ἡ κοπιωδεστέρα· εἶνε ἡ δημιουργία, ὁ τοκετός.»

«Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ σχεδίου, διεξέρχομαι αὐτὸ ἐκ νέου καὶ ἐξετάζω ἐκάστην σκηρὴν εἰς τί χρησιμεύει, εάν συντελῇ εἰς τὴν προπαρασκευὴν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τινος τῶν χαρακτήρων ἢ δραματικῆς τινος περιστάσεως, τέλος εάν συντελῇ εἰς τὴν γοργότητα τῆς δράσεως. Τὸ δραματικὸν ἔργον εἶνε ζῶον μυριόπουον, ὀφείλον νὰ προχωρῇ ἀκαταπαύστως. Εάν ἡ πορεία του βραδύνη, τὸ κοινὸν χασμαῖται· εάν σταματήσῃ, τὸ κοινὸν συρίζει.»

«Διὰ νὰ γράψῃ τις ἔργον φαιδρὸν πρέπει νὰ ἔχη καλὸν στόμαχον.»

«Ἡ φαιδρότης ἐγκρατεῖ ἐν τῷ στομάχῳ.»

«Ε. ΛΑΜΠΙΣ.»

Ὁ Ἐδμόνδος Γονδινί:

«Ἀγαπητὲ φίλε,

«Θέλεις νὰ μάθῃς ποία εἶνε ἡ μέθοδος καθ' ἣν ἐργάζομαι;

«Εἶνε ἀθλία· μὴ τὴν συμβουλεύσης εἰς κανένα. Ὅσακις μοὶ ἐπέρχεται εἰς τὸν νοῦν ἡ ἰδέα δρα-

ματικοῦ τινος ἔργου, οὐδαμῶς συλλογίζομαι ἂν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γράψω ἐν ἀριστοῦργημα. Σκέπτομαι μόνον ἂν ἡ ὑπόθεσις εἶνε τοιαύτη ὥστε νὰ μὲ τέρψῃ ἐνῶ θὰ τὴν διαπραγματευθῶ. Ὅρέγομαι μᾶλλον ὀλίγης τέρψεως ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ παρὰ προτομῆς ἔστω καὶ ἐκ μαρμάρου μετὰ ταῦτα. Ὅστις δ' ἔχει τοιαῦτα αἰσθήματα οὐδὲν κατορθοῖ γενναῖον.»

«Πρὸς τοῦτοις ἔχω τὸ μέγα ἐλάττωμα διὰ πάντα δραματικὸν συγγραφεῖα νὰ μὴ δύναμαι νὰ πιστεύσω ὅτι τὸ κοινὸν ἐνδιαφέρεται περὶ τοῦ συνοικεσίου τοῦ Ἀρθούρου καὶ τῆς Κολόμβας, καὶ ὅμως τὸ πᾶν ἐν τούτῳ ἐγκρατεῖται! Ὁ δραματικὸς συγγραφεὺς ὀφείλει ἀπαραιτήτως νὰ θεωρῇ τὸ κοινὸν ὁπωσοῦν ἀπλοϊκόν, νὰ εἶνε δ' ἐπίσης τοιοῦτος καὶ αὐτός ὁ ἴδιος.»

«Τὸ κατ' ἐμὲ, θὰ ἐδεχόμην εὐχαρίστως νὰ εἶμαι τοιοῦτος· ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ παραδεχθῶ ὅτι εἶνε καὶ οἱ ἄλλοι ἐπίσης τοιοῦτοι.»

«Ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐνόμιζον ὅτι αἱ λεπτομέρειαι αἱ εὐφυῶς ἐπινοηθεῖσαι ἔπρεπε ν' ἀρέσκωσιν εἰς τὸ δημόσιον ὅσον καὶ ἡ σχολιὰ πλοκή, τῆς ὁποίας συνήθως προμαντεύει τις τὴν λύσιν ἀπὸ τῆς πρώτης σκηρῆς. Ἡπατώμην ἐντελῶς πολλὰκις δ' ἐζημιώθην ἐκ τούτου. Ἄλλ' εἰς τὴν ἡλικίαν μου δὲν διορθοῦται τις ἐυκόλως. Ἄφου καταστρώσω τὸ σχέδιον, δὲν αἰσθάνομαι πλέον διάθεσιν νὰ γράψω τὸ δράμα. Καθὰ βλέπεις εἶμαι ἀθλιος ὡς συνεργάτης. Εἰπέ το ἂν κάμῃς λόγον περὶ ἐμοῦ, ἀλλὰ μὴ μὲ παραστήσης ὡς ὑπόδειγμα συγγραφεῶς.»

«ΕΔΜΟΝΔΟΣ ΓΟΝΔΙΝΙ.»

Ὁ κ. Ἐρνέστος Λεγκουβί:

«Φίλε μου,

«Μ' ἐρωτᾷς πῶς γράφονται τὰ δραματικὰ ἔργα.»

«Ὁ γράφων πρέπει ν' ἀρχίζῃ πάντοτε ἀπὸ τὸ τέλος.»

«Ὅλως τὸ ἐναντίον συμβαίνει διὰ τὸ μυθιστόρημα.»

«Δύναμαι νὰ σοῦ ἀναφέρω πλείστους ἐξόχους μυθιστοριογράφους, οἵτινες πολλὰκις ἐτέθησαν ἐπὶ τὸ ἔργον, χωρὶς ποσῶς νὰ γινώσκωσι ποῦ ἔμελλεν αὐτὸ ν' ἀπολήξῃ.»

«Ὁ Βάλτερ Σκῶτ, ὁ μέγας Βάλτερ Σκῶτ ἐκάθητο τὴν πρωῖαν πρὸ τοῦ γραφείου του, ἐλάμβανε τετράδιον χάρτου καὶ ἔγραφεν ἐπ' αὐτοῦ Κεφάλαιον πρῶτον, μηδὲν ἕτερον γινώσκων ἐξ ὅλου τοῦ μυθιστορήματός του, εἰμὴ τὸ πρῶτον κεφάλαιον.»

Εἰσῆγε τὰ πρόσωπα καὶ ὥριζε τὴν κατάστασιν· εἶτα ἡ κατάστασις καὶ τὰ πρόσωπα ὀφείλον νὰ προβῶσιν ἀπ' ἐαυτῶν ὅπως ἠδύναντο κάλλιον. Εἰς αὐτὰ ἀπέκειτο νὰ διαπλα-

σθῶσι συμφάνως πρὸς τὴν λογικὴν τῶν πραγμάτων καὶ τῶν χαρακτήρων.

«Ὁ Εὐγένιος Σὺς πολλάκις μοι εἶπεν ὅτι τοῦ ἤτο ἀδύνατον νὰ καταρτίσῃ ποτὲ σχέδιον. Ἐτρόμαξεν ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ ἡ φαντασία του εἶχεν ἀνάγκη τοῦ ἀπροόπτου διὰ νὰ ἐκπλήξῃ τὸ δημόσιον ἔπρεπε νὰ ἐκπλαγῇ αὐτὸς ὁ ἴδιος. Τοῦ συνέβη πολλάκις νὰ ρίψῃ εἰς τὸ τέλος ἐπιφυλλίδος τινὸς τὰ πρόσωπα τῆς μυθιστορίας του εἰς θέσιν ἀδιεξίτητον, ἐν ᾗ οὐδ' αὐτὸς ὁ ἴδιος εὗρισκεν ἔξοδον.

«Ἡ Γεωργία Σάνδη ἤρχιζεν ἐνίοτε ἐν μυθιστορημα ἐπὶ τῇ βάσει μιᾶς φράσεως, μιᾶς σκέψεως, μιᾶς σελίδος, μιᾶς τοπογραφίας. Δὲν διηθύνουν αὐτὴ τὴν γραφίδα τῆς ἀπεναντίας ἡ γραφὴς διηθύνουν αὐτήν. ἤρχιζε μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ γράψῃ ἓνα τόμον καὶ ἔγραφε δέκα. Ὄνειροπόλοι λύσει εὐχάριστον καὶ κατέληγεν εἰς αὐτοχειρίαν...»

«Πλὴν οὐδέποτε ὁ Σκριβ, ὁ Δουμάς πατήρ, ὁ Δουμάς υἱός, ὁ Ὄζιέ, ὁ Λαμπις, ὁ Σαρδου ἔγραψαν: Σκητὴ πρώτη χωρὶς νὰ γινώσκωσι τί θὰ γράψωσι κατὰ τὴν τελευταίαν. Τὸ σημεῖον τῆς ἀφετηρίας εἶνε δι' αὐτοὺς ἀπλοῦν σημεῖον ἐρωτηματικόν: Ποῦ θὰ μᾶς φέρῃς; Ἐρωτῶσιν αὐτὸ καὶ δὲν τὸ ἀποδέχονται εἰμὴ ὁσάκις τοὺς ὁδηγῆι εἰς τὸ τέρμα ἢ εἰς σημεῖόν τι κεντρικόν, ὁπόθεν ἐξερτῶνται ὅλοι οἱ σταθμοὶ τῆς ὁδοῦ, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ πρώτου.

«Τὸ μυθιστόρημα εἶνε ταξιδίδιον ἐφ' ἀμάξης. Ὁ ἐπιβάτης σταθμεύει, κατακλίνεται καθ' ὁδόν, κατέρχεται ὅπως παρατηρήσῃ τοποθεσίαν τινὰ, ἀπομακρύνεται τῆς κατ' εὐθείαν ὁδοῦ ὅπως γευματίσῃ εἰς ὠραίαν τινὰ θέσιν. Τί τὸν μέλει; Δὲν ἐπιείγεται· δὲν προτίθεται κυρίως νὰ φθάσῃ, ἀλλὰ νὰ διασκεδάσῃ περιδιαβάζων. Ὁ ἀληθὴς σκοπὸς τοῦ ταξιδιῶν του εἶνε ὁ δρόμος.

«Ἀλλὰ τὸ δραματικὸν ἔργον εἶνε ταξιδίδιον διὰ τῆς ταχείας ἀμαξοστοιχίας τοῦ σιδηροδρόμου, διανουούσης δώδεκα λεύγας τὴν ὥραν καὶ μάλιστα σταματώσης ἐνίοτε ἐπὶ δέκα λεπτά διὰ τὰ διαλείμματα. Ἐὰν ἡ ἀτμομηχανὴ παύσῃ νὰ συρίζῃ, συρίζεται.

«Μολαταῦτα ὑπάρχουσι καὶ τινὰ δραματικὰ ἀριστουργήματα, ἅτινα δὲν βαίνουσι μὲ τὸσον τάχος, ὑπάρχει δὲ καὶ συγγραφεὺς ὄντως μεγαλοφυῆς, ὁ Μολιέρους, ὅστις συχνάκις ἀπεπεράτωσε τὰ ἔργα του διὰ λύσεως ἀξιοβρηνήτου. Προσθετέον ὅμως ὅτι διὰ νὰ εἶνε συγγνωστὸς ὁ γράψας τὴν τελευταίαν πρᾶξιν τοῦ *Ταρτούφου* πρέπει νὰ γράψῃ τὰς τέσσαρας προηγουμένας.

«Ε. ΛΕΓΚΟΥΒΕ.»

(*Ἐπεται τὸ τέλος.)

ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΙΣ ΖΩΩΝ ΑΓΡΙΩΝ ΠΡΟΣ ΑΛΙΕΙΑΝ ΚΑΙ ΘΗΡΑΝ

Ὁ Κυβιέρος διηγείται, ὅτι ἡ ἀλιεῖα τῶν θύνων τελείται ἐν τῇ Ἀδριατικῇ κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. «Μόλις ἀναφανῶσιν οἱ θύννοι καταδιώκονται ὑπὸ τῶν δελφίνων, ὅτινες ἐξαναγκάζουσι τοὺς, οὕτως εἰπεῖν, νὰ εἰσελθῶσιν εἰς τὰ θυννεῖα. Οἱ ἀλιεῖς νομίζουσιν, ὅτι οἱ δελφίνες πράττουσι τοῦτο ἐκ φιλίας πρὸς αὐτοὺς, λέγουσι μάλιστα, ὅτι ὁ δελφίν ἐλκεῖ τοὺς θύννους ἐν τοῖς δικτύοις προπορευόμενοι αὐτῶν, ὅπως εὐκολώτερον τοὺς ἐξαπατήσῃ· ὅταν δ' ἴδωσι ἓνα ἐξ αὐτῶν κραυγάζουσι: *fora delfin, έξω δελφίν!* ὅπως σπεύσῃ νὰ ἐξέλθῃ.»

Ἡ τοῦ δελφίνος ἀρωγὴ πρὸς τὸν ἄνθρωπον εἶναι γεγονός βέβαιον, ἀλλὰ σπάνιον. Ὑπάρχει ὅμως εἶδος τι ἰχθύος ἡ *Ἐχενηίς*, ὃν μεταχειρίζονται συχνότατα πρὸς ἀλιεῖαν ἐν διαφόροις χώραις. Οἱ ἰχθύες οὗτοι φέρουσιν ἄνω τῆς κεφαλῆς ὄργανόν τι, δι' οὗ εὐκολώτατα δύνανται νὰ προσκολληθῶσιν εἰς πάντα τὰ στερεὰ σώματα τὰ ἐν τοῖς ὕδασι. Συχνότατα προσκολλῶνται ἐπ' αὐτῶν τῶν πλεόντων πλοίων. Οἱ παλαιοὶ ἐπίστευον μάλιστα, ὅτι ἠδύναντο νὰ ἐμποδίσωσι καὶ αὐτὸν τὸν δρόμον τῶν πλοίων, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα ἔχενηίς (ἔχειν τὰς ναῦς). Καίτοι πλείστοι φυσιοδίφαι παλαιοὶ καὶ νεώτεροι, ἐπόμενοι τῇ γνώμῃ τοῦ Πλινίου, ὅστις ἀποδίδει εἰς τὸν ἰχθύν τοῦτον σπουδαῖον μέρος κατὰ τὴν ἐν Ἀκτίῳ ναυμαχίαν μεταξὺ Ὀκταβίου καὶ Ἀντωνίου, παραδέχονται τὴν ἰσχὺν τοῦ ἰχθύος ὅπως σταματᾷ πλοῖα, σήμερον εἶναι πλέον ἀποφειδισμένον ὅτι ταῦτα εἶναι μῦθοι. Εἶναι ὅμως βέβαιον ὅτι οἱ ἰθαγενεῖς πλείστον χωρῶν ἐπωφελοῦμενοι τῆς ιδιότητος τῆς ἔχενηίδος ὅπως προσκολλάται, μεταχειρίζονται ταύτην εἰς παντοίας ἀλιεῖας καὶ ἰδίως εἰς τὴν τῆς χελώνης.

Πέτρος ὁ μάρτυς, ὅστις ἐδημοσίευσε κατὰ τὸ 1532 διήγησιν περὶ τινῶν ἀνακαλυφθεισῶν νήσων, περιγράφει πῶς οἱ κάτοικοι αὐτῶν μετεχειρίζοντο τὴν ἔχενηίδα, ἣν συγκρίνει πρὸς τοὺς ἡμετέρους θηρευτικούς κύνας. «Ὡς ἡμεῖς, γράφει, διασκεδάζομεν θηρεύοντες διὰ τῶν κυνῶν ἐν τῇ στερεᾷ, οὕτω καὶ οἱ Ἰνδοὶ ἀλιεῖουσιν ἰχθύς διὰ θηρευτικῶν τινῶν ἰχθύος.» Ὁ δὲ Δοβιέδσ ἐν τῇ *φυσικῇ ἱστορίᾳ τῶν Ἰνδιῶν* δημοσιεύθεισῃ κατὰ τὸ 1535 ἐν Σεβίλλῃ, δίδει πλεονεκτήματα πληροφορίας περὶ ταύτης τῆς ἀλιεῖας. «Συλλαμβάνουσι τοὺς ἰχθύς νεαροὺς ἔτι, λέγει, καὶ διατηροῦσιν ἐν τῷ ὕδατι μέχρις οὗ κατασταθῶσιν ἱκανοὶ διὰ τὴν ἀλιεῖαν δι' ἣν προώρισαν αὐτοὺς. Τότε φέρουσι τὰς ἔχενηίδας εἰς τὴν θάλασσαν, ἀφοῦ τὰς δέσσωσι διὰ σχοινίου. Καθ' ἣν στιγμὴν πρόκειται

νὰ βροθῇ εἰς τὴν θάλασσαν, ὁ Ἰνδὸς κρατῶν ταύτην διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς, τὴν θωπεύει διὰ τῆς ἑτέρας, καὶ τὴν παρορμᾷ διὰ λόγων ὅπως δειχθῇ θαρραλέα καὶ προσβάλλῃ τὸν μεγαλειερον ἰχθύν.» Τέλος ὁ Λασπεδέ ἐν τῇ *φυσικῇ ἱστορίᾳ τῶν ἰχθύων* καταχωρίζει διήγησιν περὶ τῆς ἀλιεῖας ταύτης, ἣν μεταφέρομεν ὧδε: «Προσδένουσι εἰς τὴν οὐρὰν ζώσης ἔχενηίδος δακτύλιον ἀρκετὰ μὲν εὐρὴν ὅπως μὴ ἐνοχλῇ τὸ ζῶον, ἀλλὰ καὶ στενὸν ὅπως μὴ διέρχεται τὸ οὐραῖον αὐτῆς περὶ τὸν δακτύλιον. Μακρότατον δὲ σχοινίον δένεται εἰς τὸν δακτύλιον τοῦτον. Ὅταν ἐτοιμασθῇ ἡ ἔχενηίς, θέτουσι ταύτην ἐν ἀγγεῖῳ πλήρῃ θαλασσίου ὕδατος καὶ ἀνάγονται διὰ τοῦ πλοίου τῶν εἰς τὸ πέλαγος, κυρίως εἰς τὰς χώρας ἐν αἷς ἐπιπολάζουσι χελῶναι. Αἱ χελῶναι συνειθίζουσι νὰ κοιμῶνται εἰς τὴν ἐπιφανειακῶν τῶν ὕδατων, ἐφ' ὧν ἐπιπλέουσιν, ὁ δ' ὕπνος αὐτῶν εἶναι τόσῳ ἑλαφρὸς, ὥστε καὶ ὁ ἐλάχιστος κρότος ἀλιευτικῶν πλοιαρίων δύναται νὰ τὰς ἐξεγείρῃ, ἵνα φύγῃσι μακρὰν ἢ καταδυθῶσιν εἰς μέγιστα βάθη. Ἰδοῦ ὅμως ἡ παγὶς ἣν μακρόθεν στήνουσιν εἰς τὴν πρώτην χελῶνην, τὴν ὁποῖαν θὰ ἴδωσι κοιμωμένην. Θέτουσι τὴν δεδεμένην ἔχενηίδα ἐν τῇ θαλάσσῃ· τὸ ζῶον ἐλευθερωθὲν κατὰ τι, ἐπιζητεῖ νὰ διαφύγῃ καὶ κολυμβᾷ πρὸς πάσας τὰς διευθύνσεις. Ἀφίνουσι δὲ σχοινίον μήκους ἴσον τῇ ἀποστάσει τῆς διαχωρίζουσα τὸ ἀλιευτικὸν πλοιαρίον ἀπὸ τῆς χελώνης. Ἡ ἔχενηίς κρατουμένη διὰ τοῦ δεσμοῦ τοῦτου προσπαθεῖ νὰ διαφύγῃ, ἀλλὰ κατόπιν πεισθεῖσα ὅτι μάτην ἀγωνίζεται διατρέχει πάντα τὸν κύκλον, οὕτινος ἀκτῖς εἶναι τὸ σχοινίον, ἐπιζητούσα σημεῖόν τι ἐφ' οὗ νὰ προσκολληθῇ καὶ ἀναπαυθῇ. Ἀνευρίσκει δὲ τὸ ἄσυλον τοῦτο ὑπὸ τὸ ὄστρακον τῆς ἐπιπλευούσης χελώνης, εἰς ὃ προσκολλάται ἰσχυρῶς, καὶ οὕτω χωρηγεί εἰς τοὺς ἀλιεῖς τὸ μέσον ὅπως φέρωσι πρὸς ἑαυτοὺς τὴν χελῶνην, σύροντες τὴν ἔχενηίδα διὰ τοῦ σχοινίου.»

Ἀπ' αὐτῶν τῶν χρόνων τοῦ Κολόμβου εἰς τὰς γείτονας τῆς Κούβας νήσους τὰς καλουμένας *Κήπος τοῦ βασιλέως*, ἐτελεῖτο τοιαύτη ἀλιεῖα. Αἱ δὲ παρατηρήσεις διαφόρων ἄλλων πειθουσιν, ὅτι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀλιεῖουσιν καὶ ἐν τῇ Εὐέλπιδι ἄκρῃ ὡς καὶ ἐν τῇ Μοζαμβικῇ. Ἐνεκα τοῦτου ὁ Οὐμβόλδος εἰς τὰς *Εἰκόνας τῆς φύσεως* λέγει: «Ἡ γνώσις τῶν ἡθῶν τῶν ζῶων καὶ αἱ ἀνάγκαι τοῦ βίου αἰτινες εἶναι αἱ αὐταί, παρέσχον εἰς τὰς φυλάς ἄνευ συνεννοήσεως τινὸς τὴν ἰδέαν τῶν αὐτῶν μηχανημάτων.»

Πλὴν τῶν ἰχθύων καὶ τινὰ πτηνὰ δύνανται ἐπίσης νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς βοηθοὶ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἀλιεῖαν.

Ὁ Μπολίτζα, διατρίψας ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὡς ἐπιτετραμμένος τῆς ἐνετικῆς δημοκρατίας ἐν

Μαυροβουνίῳ, διηγείται τὸν τρόπον καθ' ὃν ἀλιεῖουσιν τοὺς ἰχθύς ἐν τῇ λίμνῃ τοῦ Σκουτάρεως. Καθ' ὠρισμένης ἐποχῆς τοῦ ἔτους ἔρχονται πολυαριθμότατοι ἀγέλαι κορωνῶν, ἃς οἱ τε τοῦρκοι καὶ οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι οὐδόλως προσβάλλουσιν, ἀλλὰ τὸναντίον τιμαρῶσιν αὐστηρότατα τὸν ἔκουσίως φονεύοντα ταύτας. Ἄμα δὲ φθάσῃ ἡ τῆς ἀλιεῖας ἐποχὴ, οἱ κάτοικοι ρίπτουσιν ἐν τε τῇ λίμνῃ καὶ τοῖς παραποταμίσις μεγάλους κύρτους (ἀλιευτικὰς κορίνους). Ἐρχεται ἱερεὺς, οἱ ἀλιεῖς ἐπιβαίνουσι τῶν πλοιαρίων καὶ συγχρόνως αἱ κορώναι ἀναρίθμητοι ἀναμένουσιν ἐπὶ τῶν γειτνιαζόντων τῇ λίμνῃ δένδρων.

Ὅταν πάντες συνέλθωσιν, ὁ ἱερεὺς εὐλογεῖ, μεθ' ὃ οἱ ἀλιεῖς ρίπτουσιν ἐν τῷ ὕδατι δέλεαρ τι συνιστάμενον κυρίως ἐκ κολύβων. Οἱ ἰχθύες βλέποντες ἐπιπλέοντας τοὺς κόκκους τοῦ δέλεατος ἀνέρχονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας· ἀμέσως τότε αἱ κορώναι ρίπτονται κατ' αὐτῶν μετὰ ὀξειῶν κραυγῶν τρομαζουσῶν τοὺς ἰχθύς, οἵτινες ἐκ φόβου κατὰ χιλιάδας καταφεύγουσιν εἰς τοὺς κύρτους. Περὶ τὸ τέλος τῆς ἡμέρας ἐγκαταλείπουσιν εἰς τὰς κορώνας ποσότητά τινα ἰχθύων ἐφ' ὅσον δὲ διαρκεῖ ἡ ἀλιεῖα, αὐταὶ διαρκῶς ἐπανέρχονται.

Σπανίως ὅμως τὰ πτηνὰ βοηθοῦσι τὸν ἄνθρωπον εἰς ἀλιεῖαν· συνθέστερον χρησιμεύουσι τοῦτω διὰ τὴν θήραν, γεγονός δὲ τι ἀναφερόμενον ὑπὸ τοῦ κ. Ρουλέν ὡς τελοῦμενον ἐν τῇ Μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ ἐπιβεβαίωσι τὸ πρᾶγμα. Ἐπὶ τοῦ ὄροπέδιου Σανταφί τῆς Βογότας εὐρίσκονται πλείστασι λίμναι ὡς καὶ ἔλη, ἐν αἷς διαικτῶνται καθ' ὠρισμένης τοῦ ἔτους ἐποχῆς πάμπολλοι νήσσαί. Πλησίον τῶν λιμνῶν κείνται λίθοι ὑψηλότατοι ἐφ' ὧν φαίνονται ἱεράκις. Ἐφ' ὅσον αἱ νήσσαί μένουσιν ἐν τῇ λίμνῃ οἱ ἱεράκις μένουσιν ἀκίνητοι. Ἄν ὅμως ἡ ἀγέλη ταρραχθεῖσα ἀναπετασθῇ ὅπως μεταβῇ εἰς ἄλλην λίμνην, ὁ ἱεραξ ἐπίσης ἀνίπταται καὶ διερχόμενος ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς φονεύει ἐν ἐκάστῳ δρόμῳ καὶ μίαν νήσσαν ἣτις καταπίπτει. Ἐξακολουθεῖ δ' οὕτω μέχρις οὗ δὲν διέρχονται πλέον νήσσαί. Τότε μόνον κατέρχεται ἐπὶ τῆς γῆς ἵνα φάγῃ τὴν φονευθεῖσαν θήραν. Οἱ Ἰνδοὶ τοῦ ὄροπέδιου ἐπωφελοῦνται τῆς τοιαύτης θήρας τῶν ἱεράκων. Μεταβαίνουσι καὶ διὰ κτύπων ἐπὶ τῶν καλάμων ἀναγκάζουσι τὰς νήσας νὰ φύγωσιν, οἱ ἱεράκις ἐπιπίπτουσι καὶ φονεύουσι, τέλος ὅμως ἐγκαταλείπουσιν εἰς τοὺς βοηθοὺς αὐτῶν καὶ μέρος τῆς λείας. Οὕτω ὁσάκις ἱεραξ ἤρχισεν νὰ τρώγῃ καταπεσοῦσαν νήσσαν ἀφίνουσι τοῦτον ἐλεύθερον ἵνα γευθῇ τοῦ θύματός του.

(Ἐκ τῆς «Nature»)

ΝΙΚΟΛ. Χ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ.

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΣΥΡΙΓΞ ΜΕΤΑΞΥ ΔΟΥΒΡΟΥ ΚΑΙ ΚΑΛΑΙ

Ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἀγγλικοῦ ναυτικοῦ ὑπὲρ τὸ ναυτικὸν παντὸς ἄλλου ἔθνους εἶνε γεγονός θετικόν, ἐφ' ᾧ οἱ Ἄγγλοι τὰ μέγιστα ἐπαίρονται. Ἡ ὑπεροχὴ αὕτη συντελεῖ σημαντικῶς εἰς τὸν πλοῦτον τῆς χώρας, οἱ Ἄγγλοι δὲ ζηλοτύπως μεριμνῶσι περὶ τῆς διατηρήσεως αὐτῆς. Οὗτος εἶνε εἰς τῶν λόγων, δι' οὓς οὐδαμῶς συγκατανεύουσιν εἰς τὴν σιδηροδρομικὴν σύνδεσιν τῆς Ἀγγλίας μετὰ τῆς Γαλλίας, ἣτις θὰ μετέβαλλεν τὴν νῆσον αὐτῶν οὕτως εἶπειν εἰς ἡπειρον. Τούναντίον ὅμως προθύμως ἴσως θὰ συγκατατίθεντο εἰς τὴν κατασκευὴν ταχυδρομικῆς σύριγγος μετὰξὺ Δούβρου καὶ Καλαί, πρὸς ταχυτέραν μεταβίβασιν τῶν ταχυδρομικῶν σάκκων καὶ ἐμπορικῶν δεμάτων μικροῦ βάρους. Ἡ σύριγγ αὕτη, πρὸς τούτοις, ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ καὶ πρὸς στερέωσιν τῶν τηλεγραφικῶν καὶ τηλεφωνικῶν συρμάτων, δι' ὧν κατ' ἀνάγκην θὰ συνδεθῶσι ποτε οἱ Παρίσιοι πρὸς τὸ Λονδίνον ἀπόδειξις δ' ἔστω τὸ παράδειγμα τῶν Βρυξελλῶν. Ἡ σύριγγ αὕτη δύναται νὰ τοποθετηθῇ ἐντὸς ὑποβρυχίου σήραγγος ἢ νὰ καταδυθῇ εἰς τὸν πυθμὲνα τῆς θαλάσσης ἢ νὰ στερεωθῇ εἰς ὕψος τι ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς, οὕτως ὥστε νὰ μὴ παρακωλύηται ἡ διάβασις τῶν πλοίων. Ἄλλ' οἰκνῆποτε καὶ ἂν ἐπικρατήσῃ σύστημα, ἀναγκαῖον εἶνε ὅπως ἡ ἐπίσκεψις, ἡ συντήρησις καὶ ἡ ἐπιδιόρθωσις τῆς σύριγγος εἶνε πάντοτε δυνατὴ. Δέον πρὸς τούτοις νὰ εἶνε εὐκολοὶ ἡ τοποθέτησις νέων συρίγγων καὶ νέων συρμάτων, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τῆς συγκοινωνίας, ἄνευ δαπανῶν μεγάλων. Ἡ ὑποβρυχίος σήραγγα εἶνε πρακτικώτερα ὑπότινας ἐπόψεις, ἀλλ' ἐκτὸς τῆς μεγάλης δαπάνης, ἣτις θὰ ἀπαιτεῖτο πρὸς κατασκευὴν αὐτῆς, πρέπει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ κατασκευασθῇ ἱκανῶς εὐρεία, ὥστε νὰ δύνανται νὰ τοποθετηθῶσιν ἐντὸς αὐτῆς ἀλληλοδιαδόχως πολλαὶ σύριγγες καὶ σύρματα, ἐπειδὴ δὲ ἡ εὐρύτης αὐτῆς ἀποτελεῖ κίνδυνον ὑπὸ ἀγγλικῶν ἐποψιν, διότι δύναται νὰ στρωθῇ ἐντὸς αὐτῆς καὶ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, τὸ σχέδιον εἶνε ἀπραγματοποιήτον. Ἡ ἐν τῷ πυθμῆνι τῆς θαλάσσης κατάδυσις τῆς σύριγγος παρουσιάζει πολλὰς τὰς δυσχερείας, ἀπαιτεῖ μεγάλας δαπάνας, ἡ ἐπίσκεψις δ' αὐτῆς γίνεται δυσκόλως. Ἐκτὸς τούτου, μετ' ὅλην τὴν ἐπιδειξιότητα τῶν μηχανικῶν, ἀμφίβολον εἶνε ἐὰν δύνανται νὰ συνδεθῇ τεμάχιον πρὸς τεμάχιον καὶ νὰ καταδυθῇ ἐν θαλάσσῃ, συνήθως σαλευομένη. Πάντα ταῦτα τὰ κωλύματα θεωροῦνται μάλιστα ὑπὸ τινῶν ἀνυπερβλητῶν. Ἡ ὑπὲρ τὴν θάλασσαν ἀνηρτημένη σύ-

ριγγ οὐδὲν τῶν ἀτόπων τούτων παρουσιάζει. Δύναται νὰ ἔχῃ διάμετρον ἐνὸς μέτρου, καὶ νὰ κατασκευασθῇ ἐξ ὑφάσματος λεπτοτάτου, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἡ λεπτότης αὐτῆς ἐπιτρέπει ὅπως οἱ στύλοι, ἐφ' ὧν θέλει στηριχθῇ, τοποθετηθῶσιν εἰς μεγάλην ἀπόστασιν ἀπ' ἀλλήλων, 800 μέτρων παραδείγματος χάριν. Ὑποθέσωμεν αὐτοὺς κατασκευασθέντας· οἱ στύλοι οὗτοι φωτιζόμενοι κατὰ τὴν νύκτα ἠλεκτρικῶς, κατ' ἐναλλαγὴν διὰ διττοῦ φωτός, ἐρυθροῦ καὶ πρασίνου, ἵνα ὁ πλοῦς τῶν πλοίων γίνεται ἐνθεν καὶ ἐνθεν αὐτῶν κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν καὶ μὴ ἐπέρχωνται συγκρούσεις, θὰ ἐφοδιασθῶσι πρὸς τούτοις δι' ἰσχυρῶν σειρήνων διὰ τὰς ὁμιχλώδεις ἡμέρας. Δύναται τις λοιπὸν εἶπειν ὅτι τὰ κωλύματα ἅτινα θὰ παρενέβαλλεν ἡ κατασκευὴ τοιαύτης σύριγγος εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ναυσιπλοΐας, δὲν εἶνε τοιαῦτα, ὥστε νὰ καταστήσωσιν ἀπαράδεκτον ταύτην. Ἡ ἀνύψωσις τῶν στύλων ἐπὶ τῶν ὑποβρυχίων βάσεων, ἡ ἐπιτόπιος κατασκευὴ ἐναερίων καλωδίων καὶ ἡ τοποθέτησις τῆς σύριγγος θὰ ἐπιταχθῶσι διὰ τρόπων δοκιμασθέντων ἤδη διὰ πείρας μακρᾶς. Ἡ μόνη σοβαρὰ δυσχέρεια εἶνε ἡ τῆς καταβολῆς τῶν βάσεων τῶν στύλων ἐν ἀνοικτῇ θαλάσσῃ, ἣς τὸ βάθος κατὰ τὰς μεγάλας παλιρροίας ὑπερβαίνει τὰ 60 μέτρα. Ἄλλ' αἱ δυσχερείαι αὗται δύνανται νὰ υπερικηθῶσι διὰ τῆς κατασκευῆς βάσεων πλωτῶν κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου, αἵτινες δύνανται νὰ καταδυθῶσιν ἐν τῷ πυθμῆνι καὶ νὰ ἀναδυθῶσιν ἐκ νέου, οὕτως ὥστε νὰ εὐρεθῇ τὸ μᾶλλον κατάλληλον καὶ τὸ ἀσφαλέστερον μέρος εἰς ᾧ θέλουσι στερεωθῇ. Ἐτερον σημαντικὸν ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς ἐναερίου σύριγγος εἶνε ὅτι ἡ δαπάνη αὐτῆς θέλει ἀνέλθει εἰς 25,000,000 φράγκων μόνον. Ἐπομένως εἶνε τις ἐκ τῶν προτέρων βέβαιος, ὅτι τὰ ἐκ τοῦ ἔργου κέρδη θέλουσιν εὐρίσκεισθαι εἰς ἀναλογίαν πρὸς τὰ κεφάλαια τὰ καταβληθησόμενα διὰ τὴν συντέλεσιν αὐτοῦ. Λεπτομέρειαι τινες εἶνε ἀπαραίτητοι πρὸς κατανόησιν τοῦ τρόπου τῆς μεταφορᾶς τῶν ταχυδρομικῶν σάκκων διὰ τῆς σύριγγος. Αἱ ὑποβρυχιοὶ βάσεις καὶ οἱ στύλοι θὰ κατασκευασθῶσιν οὕτως ὥστε νὰ δύνανται ἐν τῷ μέλλοντι ἀσφαλῶς νὰ ὑποστῶσι τὸ βᾶρος τεσσάρων συρίγγων ἀλλ' ὑποθέσωμεν νῦν δύο μόνον, τὴν μὲν διὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν σάκκων, τὴν ἑτέραν διὰ τὴν ἐπιστροφὴν. Ἐκάστη σύριγγ ἔχει διάμετρον ἐνὸς μέτρου, εἶνε δὲ κατασκευασμένη ἐξ ὀθόνης πάχους τριῶν χιλιοστῶν τοῦ μέτρου. Ἡ πυκνότης αὕτη τοῦ ὑφάσματος, ὅπερ θὰ παρασκευασθῇ καταλλήλως, ἀρκεῖ εἰς τὴν καλὴν συντήρησιν τῆς σύριγγος. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ αὐτῆς ὑπάρχει ἐπίπεδον ξύλινον ἑδαφος, εἰς ἀπόστασιν 0,30 τοῦ μέτρου ἀπὸ τοῦ κέντρου.

Ἐπὶ τοῦ δαπέδου τούτου ὑπάρχει ἐστρωμένη στενὴ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, ἐφ' ἣς κυκλοφοροῦσι μικραὶ ἀμαξίαι. Τὰ τηλεγραφικὰ καὶ τηλεφωνικὰ σύρματα, περιβεβλημένα διὰ γουτταπέρκας, εἶνε στερεωμένα κάτωθεν τοῦ ξυλίνου δαπέδου, καὶ μία μὲν σύριγγ εἶνε προωρισμένη διὰ τὰ πρῶτα, ἑτέρα δὲ διὰ τὰ ἄλλα· καὶ τοῦτο ἵνα μὴ ἐκ τῆς διασταυρώσεως τῶν διαφόρων βρυμάτων ἐπέρχεται διατάραξις τις εἰς τὴν μεταβίβασιν τῶν σάκκων. Ἡ ἑλξίς ἀμαξοστοιχίας τινός, συγκειμένης ἐκ δέκα μέχρι δέκα πέντε ἀμαξῶν, ὧν ἑκάστη μετὰ τοῦ φορτίου αὐτῆς ἔχει κατ' ἀνώτατον ὄρον βάρους 500 χιλιγράμμων, γίνεται διὰ συμπεπιεσμένου καὶ ἠραιωμένου ἀέρος· ἡ συμπίεσις καὶ ἀραίωσις γίνεται ἐντὸς χαλκίνης σύριγγος, διαμέτρου 15 ἐκ. ἣτις εἶνε τοποθετημένη κάτωθεν τοῦ ξυλίνου δαπέδου. Ἡ χαλκίνη αὕτη σύριγγ, χηλωτῆ καθ' ὅλον τὸ μήκος αὐτῆς, φέρει εἰς τὸ ἀνοικτὸν ἄκρον διπλοῦν χεῖλος ἐκ δέρματος. Ὁ ἐμβολεὺς συνδέεται πρὸς τὴν ὀδηγὸν ἀμαξάν διὰ σιδηρᾶς λεπίδος, διερχομένης μετὰξὺ τῶν δερματίνων χηλιῶν. Δύο ἀτμοκίνητοι πνευματικαὶ ἀντλίας, ἡ μὲν ἐν Δούβρῳ, ἡ δὲ ἐν Καλαί, χρησιμεύουσιν εἰς τὴν συμπίεσιν καὶ ἀραίωσιν τοῦ ἀέρος ἐκατέρωθεν τοῦ ἐμβολέως. Ὁ καθ' ὅλον τὸ μήκος τῆς μικρᾶς χαλκίνης σύριγγος περιεχόμενος ἀήρ δὲν ὑπερβαίνει τὰ 271 κυβικὰ μέτρα καὶ ὀλίγα ὠθήσει τῶν ἐμβόλων τῶν πνευματικῶν ἀντλιῶν ἀρκούσιν ὅπως αὐξήσωσιν ἡ ἐλαττώσωσι τὴν ἀτμοσφαιρικὴν πίεσιν. Ἡ μικρὰ ἀμαξοστοιχία οὕτω δύναται νὰ ἀποκτήσῃ μεγίστην ταχύτητα καὶ νὰ διανύσῃ εἰς διάστημα τετάρτου τῆς ὥρας περίπου τὴν ἀπόστασιν μετὰξὺ Δούβρου καὶ Καλαί. Πρὸς φωτισμὸν τῶν συρίγγων θὰ ὑπάρχωσι κατὰ μήκος αὐτῶν ἱκαναὶ ὕπαι. Ἐπίσης θὰ ὑπάρχωσι καὶ διάφορα ἀνοίγματα, δι' ὧν δύνανται νὰ εἰσέρχωνται ἐν αὐταῖς οἱ ἐργάται οἱ ἐπιτετραχμένοι τὴν συντήρησιν τοῦ ἔργου, πρὸς οἰκνῆποτε ἐπισκευὴν ἢ τὴν τοποθέτησιν νέων συρμάτων. Κατὰ τοὺς γενομένους ἀκριβεῖς ὑπολογισμοὺς ἡ κατασκευὴ τοῦ ἔργου θὰ ἀπαιτήσῃ τὴν δαπάνην 25,000,000. Πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ κεφαλαίου τούτου ἐντὸς πενηνταετίας ἐπὶ τόκῳ 5 τοῖς ἑκατὸν ἀπαιτοῦνται ἔτησίως 1,500,000 φρ. Ὑπολογίζων τις τὴν δαπάνην τῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ συντηρήσεως εἰς 500,000 φρ. ἔτησίως παρατηρεῖ ὅτι ἔτησίως εἰσπραξίς 2,000,000 ἀρκεῖ πρὸς κάλυψιν τῆς ὅλης δαπάνης. Ἡ Γαλλία παρέχει νῦν εἰς τὰ ἀτμόπλοια τὰ μεταφέροντα τὰν ἀλληλογραφίαν διὰ τοῦ Καλαϊσίου πορθμοῦ ἐπιχορηγήσιν 100 χιλιάδων φράγκων, ἡ Ἀγγλία δὲ τὸ διπλοῦν. Εἰς ταῦτα προσθετὸν τὸ ἐκ τῆς μεταφορᾶς τῶν ταχυδρομικῶν δεμάτων καὶ τῆς ἐκτάκτου ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας ἔσοδον. Πρὸς τούτοις δὲ

τὰς ἐκ τῶν τηλεγραφικῶν καὶ τηλεφωνικῶν γραμμῶν εἰσπράξεις. Οὐδὲν δὲ κωλύει ὅπως ὁργανοῦνται καὶ ἀμαξὶ στοιχίαι ταξειδίων, ἐν αἷς εἰκοσᾶς ἐπιβατῶν, μαλθακῶς ἐξηλωμένων ἐπὶ βαγονίων μετ' ἀναπαυτικῶν ἀνακλιτρῶν, θὰ διέρχωνται τὸ στενὸν ἐντὸς εἰκοσι λεπτῶν ἄνευ τοῦ φόβου τῆς ναυτίας. Τέλος δύναται νὰ ἐπιτραπῇ εἰς ὀλιγαριθμούς περιηγητὰς, ἀντὶ ἀδράς πληρωμῆς, νὰ κυκλοφορῶσιν ἐλευθέρως ἐπὶ τοῦ ἀμφοτέρωθεν τῶν συρίγγων διαδρόμου ἀπολαύοντες ἐξ ὕψους 40 μέτρων τῆς θέας τῆς θαλάσσης. Δὲν εἶνε ὑπερβολὴ λοιπὸν ἂν εἶπη τις ὅτι ἀπὸ τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἡ εἰσπραξίς θέλει φθάσει καὶ ὑπερβῆ τὰ 2,000,000.

(Ἐκ τῆς Revue Scientifique)

Δ.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ

Περὶ τῆς ἐκ τοῦ κάλλους εὐδαιμονίας.

Ὁ ἵππος σὲ τέρπει διὰ τῆς κομποπρεποῦς αὐτοῦ εὐλυγισίας, ὁ ταῦρος δὲ διὰ τῆς ἐπιβλητικῆς ἰσχύος του. Τὴν λεύκην θαυμάζεις διότι εὐθυτενῆς τείνει πρὸς τὸν οὐρανόν, τὴν ἄμπελον δὲ διότι περιπλέκεται ἐλικοειδῶς περίξ τοῦ κλήματος. Διατί ἐδῶ μὲν θαυμάζεις τοῦτο, ἐκεῖ δὲ ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον; Διότι ἐννοήσας τὸν προορισμὸν ἐκάστου ὄντος, τέρπεσαι τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ βλέπεις αὐτὸ προσεγγίζον πρὸς τοῦτον. Ἄλλ' ἐὰν ἡ ὠραιότης σὲ εὐαρεστή ἐν ἀπλῶ φυτῷ, πόσον εὐδαιμονέστερος θὰ εἶσαι ἐὰν αἰσθάνησαι ταύτην ζῶσαν καὶ θάλλουσαν ἐν σοί, ἐν τῇ ψυχῇ σου;

Paul Bourde.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Μεγάλῃ πόλις κατοικοῦμένη ὑπὸ πολυπληθῶν τεχνιτῶν καταγινομένων νὰ ἐκθλιθῶσιν τὰ ἦθη διὰ τῶν ἡδονῶν τοῦ βίου, ὅταν περιβάλλεται ὑπὸ βασιλείου πτωχοῦ καὶ κακῶς καλλιεργουμένου, ἁμοιάζει πρὸς τέρας οὐ ἢ μὲν κεφαλή εἶνε μεγίστη, τὸ δ' ἐπίλοιπον σῶμα, ἐξασθημένον καὶ ἀτροφικόν, οὐδεμίαν ἔχει πρὸς τὴν κεφαλὴν ταύτην ἀναλογίαν.

(Fénélon).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πολλὰι πολλάκις μέθοδοι θεραπείας ἐπροτάθησαν κατὰ τῆς πνευμονικῆς φθίσεως, τῆς ἀληθῆς ἀνθρωποφθόρου καὶ ἀνθρωποφθόρου ταύτης νόσου. Ἄλλ' εἰς μάτην. Νῦν ἐν Εὐρώπῃ μεταχειρίζονται κατ' αὐτῆς

τάς υποδορείους ἐνέσεις, εἰς τὴν Ἱατρικὴν δ' Ἀκαδημίαν τῶν Παρισίων ἀνεκινώθη ἐσχάτως ὑπόμνημα, καθ' ὃ αἱ δι' εὐκαλύπτου ὑποδρείου ἐνέσεις ἀνακουφίζουν τοὺς πάσχοντας ἐκ φθίσεως, παρατείνουσι δὲ καὶ τὴν νόσον. Ἐνῶ ὅμως αἱ ἐν Εὐρώπῃ ἰατροὶ ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὸ φοβερὸν τῆς ἀσθενείας ἐκφράζονται ἐπιφυλακτικῶς περὶ πάντων τῶν κατ' αὐτῆς ἐφευριστομένων φαρμάκων, ἐν Ἀμερικῇ δεικνύνται εὐκολώτεροι καὶ πολλοὶ ὑποστηρίζουσι τὸν ἰατρὸν Λάγκεν, διευθυντὴν τοῦ νοσοκομείου τῆς Φιλαδελφείας, ἰσχυρίζομενον ὅτι ἐφευρε τὸν θεραπεύειας τῆς φθίσεως διὰ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Ἄλλ' ἢ Ἀμερικῇ εἶνε πολὺ μακρὰν καὶ καλὸν εἶνε νὰ περιμένωμεν.

Αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἔχουσι τὸ μεγαλύτερον σιδηροδρομικὸν σύμπλεγμα ἧτοι 194,000 χιλιόμετρα σιδηροδρόμων, διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ὁποίων καὶ τὰς πρώτας τῆς ἐγκαταστάσεως δαπάνας ἐδαπανήθησαν 35 δισεκατομμύρια φράγκων, ἧτοι 179,000 φράγκα κατὰ χιλιόμετρον. Μετὰ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τὰ μᾶλλον ἐκτεταμένα συμπλέγματα ἔχουσι τὰ ἐξῆς κράτη ἢ Ῥωσσία 35,000 χιλιόμετρα ἢ Ἀγγλία 30,000 ἢ Γαλλία 29,500 ἢ Γερμανία 26,000 ἢ Αὐστρία 21,000 ἢ Ἰταλία 9,500. Ἐν σχέσει πρὸς τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι ἔχουσι τὰς περισσοτέρας σιδηροδρομικὰς γραμμάς ἄλλ' ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἔκτασιν τοῦ ἐδάφους, ἢ ἀναλογία αὕτη ἐλαττοῦται μεγάλως. Ἡ ἀναλογία τῶν γαλλικῶν σιδηροδρόμων εἶνε 5 χιλιόμετρα καθ' ἑκάστην δεκάτην χιλιᾶδα κατοίκων καὶ 5 1/2 χιλιόμετρα καθ' ἑκάστον τετραγωνικὸν μυριάμετρον τῆς ἐπιφανείας τῆς Γαλλίας ἢ ἀναλογία τῶν Ῥωσσιῶν εἶνε 3 χιλ. πρὸς 10,000 κατοίκους, τῶν Αὐστριακῶν δὲ πολὺ κατωτέρα. Ἐν Εὐρώπῃ ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς πυκνότητος τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου, ἐν σχέσει πρὸς τὸν πληθυσμὸν καὶ τὴν ἔκτασιν τοῦ ἐδάφους, προηγούνται ἢ Ἀγγλία, ἢ Γερμανία καὶ ἢ Γαλλία.

Ἐσχάτως ἐν Γερμανίᾳ ἐνεκαίνισθη μετὰ μεγίστης πομπῆς ὁ αὐτοκρατορικὸς κώδων (Kaiserglocke) τῆς μητροπόλεως τῆς Κολωνίας. Ὁ κώδων οὗτος κατασκευάσθη ἐκ τηλεβόλων γαλλικῶν, κυριευθέντων κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1870. Ἡ ἐπ' αὐτοῦ φερομένη λατινικὴ ἐπιγραφή μνημονεύει τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς τὴν Θεῖαν Πρόνοιαν, διὰ τὰς νίκας ἃς ἐδωρήσατο αὐτῷ. Ἄνωθεν τῶν σημμάτων τοῦ γερμανικοῦ κράτους ὑπάρχει κεχαραγμένη καὶ ἡ ἐπομένη ἐπιγραφή γερμανιστί. «Εἰμὶ ὁ κώδων τοῦ αὐτοκράτορος ὡμῶ τὴν δόξαν αὐτοῦ ἵσταμαι ἐπὶ θέσεως ἱερᾶς καὶ δέομαι ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐημερίας τοῦ γερμανικοῦ κράτους». Ὁ κώδων ζυγίζει ἐν ὄλῳ 27,000 χιλιόγραμμα, μόνον δὲ τὸ ῥόπτρον ζυγίζει 800 χιλιόγραμμα. Ἔχει ὕψος 4 μ. 40, διάμετρον δὲ κατὰ τὸ βάθος 3,50. Εἶκοσι δύο κανόνια καὶ 5000 χιλιόγραμμα κασιτέρου ἐχωνεῦθησαν πρὸς κατασκευὴν τοῦ κώδωνος τούτου.

Ἐξαιρουμένης τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Σινικῆς καὶ τῆς Ἰαπωνίας, ὅπου αἱ ἰθαγενεῖς καλλιεργοῦσι τὸν καπνὸν χάριν ἰδίας χρήσεως, ἢ παραγωγὴ τοῦ προϊόντος τούτου ἐν τῇ λοιπῇ γῇ ὑπελογίσθη εἰς 700 ἑκατομμύρια χιλιόγραμμων εἰς φύλλα ἀπεξηραμμένα, ἐξ ὧν 213 μὲν παράγονται ἐν Εὐρώπῃ, 487 δὲ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἡπείροις. Ἡ ἐν Εὐρώπῃ ἐτησία κατανάλωσις τοῦ καπνοῦ ὑπολογίζεται εἰς 350 ἑκατομμύρια χιλιόγραμμων, ἧτοι ἐν χιλιόγραμμον καθ' ἕκαστον κάτοικον. Ἡ μεγαλύτερα κατανάλωσις γίνεται ἐν ταῖς Κάτω Χώραις, ὅπου ἀναλογοῦσι πλέον τῶν 3 χιλιόγραμμων εἰς ἕκαστον κάτοικον, ἢ μικροτέρα δ' ἐν Ῥωσσίᾳ, ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Ἰσπανίᾳ, ὅπου εἰς ἕκαστον κάτοικον μόλις ἀναλογεῖ ἡμισυ χιλιόγραμμον. Ἡ ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτεῖαις τῆς Ἀμερικῆς κατανάλωσις ἀνέρχεται εἰς 100,000,000 χιλιόγραμματα, ἧτοι ἀναλογοῦσι 2 χιλ. εἰς ἕκαστον κάτοικον. Αἱ διάφοροι κυβερνήσεις ἐν Εὐρώπῃ εἰσπράττουσιν ἐκ τῆς κατανάλωσεως τοῦ καπνοῦ 950 ἢ 1000 ἑκατομμύρια φράγκων ἧτοι 3 φράγκα κατὰ κάτοικον. Ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτεῖαις τῆς Ἀμερικῆς τὸ ἐκ τοῦ καπνοῦ δημόσιον ἔσδοον ἀνέρχεται εἰς 250,000,000 φράγκων, ἧτοι 5 φράγκα κατὰ κάτοικον. Ἐν Γαλλίᾳ ὅπου ὑπάρχοντος τοῦ μονοπωλείου τοῦ καπνοῦ εἶνε εὐχερὴς ὁ καθαρισμὸς τῶν πωλουμένων εἰδῶν αὐτοῦ, ὑπολογίζεται ὅτι ἐπὶ κατανάλωσεως 35,000 τόννων, 63 ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν πωλοῦνται ὡς καπνὸς κοινός, 2 τοῖς 0|0 ὡς σιγαρέττα, 10 τοῖς 0|0 ὡς ποῦρα, 22 τοῖς 0|0 ὡς ταμβάκος καὶ 2 0|0 ὡς καπνὸς πρὸς μάσσησιν. Πρὸς μάσσησιν χρησιμοποιοῦνται τὰ καλλίτερα τοῦ καπνοῦ φύλλα, ἐνῶ πρὸς κατασκευὴν τοῦ ταμβάκου χρησιμεύουσι τὰ προστυχώτερα καὶ τὰ στελέχη τοῦ φυτοῦ. Ὁ ἐλαφρὸς καπνός, δηλαδή ἐκεῖνος οὗ τὰ φύλλα εἶνε λεπτότερα, περιέχει μόνον 1 — 3 ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν νικοτιανῆς, ἐνῶ ὁ βαρὺς, ὁ ἔχων τὸ παρέγχυμα σκληρόν, δύναται νὰ περιέχη καὶ 10 μέρη νικοτιανῆς.

Ἡ μέλλουσα νὰ ἐνώσῃ τὴν Βαλτικὴν πρὸς τὴν Βόρειον Θάλασσαν διωρυχὸς ὡς σημεῖον ἀφτηρίας ἔχει τὴν πολίχνην Βρουνσβύττελ, παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἄλβιος, διερχομένη δὲ διὰ τοῦ Ρενδσούργου, θὰ ἀπολήξῃ εἰς τὸ Χολτενάου καὶ τὸ Κίελον. Ἡ διωρυχὸς θὰ ἔχη μῆκος 95 χιλιομέτρων, βάθος 8 μέτρων καὶ πλάτος 60 μέτρων μὲν κατὰ τὴν ἐπιφανείαν, 22 δὲ ἐν τῷ πυθμένι. Αἱ δαπάναι τῆς ὀρυχῆς θὰ ἀνέλθωσιν ἐν ὄλῳ εἰς 200,000,000 φρ. Αἱ δαπάναι τῆς συντηρήσεως τοῦ ἔργου ὑπολογίζονται εἰς 2 1/2 ἑκατομμύρια κατ' ἔτος, ἀλλ' ἐλπίζεται ὅτι τὰ τελούμενα ὑπὸ τῶν διερχομένων πλοίων διαπρία θὰ καλύπτωσι ταῦτα. Ἡ κατασκευὴ τῆς διωρυχῆς ἄλλως δὲν εἶνε ἐπιχειρήσις κερδοσκοπικῆ. Ὁ Μόλτκε ἔλεγεν ἐν ἔτει 1880 ὅτι αἱ δαπάναι τῆς ἐπιχειρήσεως, ὅσον μεγάλαί καὶ ἂν εἶνε, δὲν δύνανται νὰ ἀντισταθμισθῶσι πρὸς τὰ στρατιωτικὰ πλεονεκτήματα, ἅτινα θὰ ἐξασφαλίσῃ τῇ Γερμανίᾳ τὸ μέγα τοῦτο ἔργον. Πρὸ πάντων ἢ διωρυχὸς θέλει διπλάσια τὴν δύναμιν τοῦ γερμανικοῦ στόλου, ἐπιτρέπουσα τὴν ταχεῖαν συγκέντρωσιν τῶν ἐν ταῖς δύο θαλάσσαις κεχωρισμένων μοιρῶν αὐτοῦ. Ἡ εἴσοδος τῆς διωρυχῆς θὰ ἐξασφαλίσῃ δι' ὀχυρώσεων ἀπορρήτων.